

Het Zaanse IKC

‘Samen werken aan de brede ontwikkeling van kinderen’

Vastgestelde toekomstvisie IKC

BOOZ, 2 juni 2016

**Een uitwerking van thema 1 van de
Onderwijsagenda Zaanstreek 2015-2018**

Ondertekening:

	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
SIOZ	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:

	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:
	Naam: Handtekening:

Naam:
Handtekening:

Naam:
Handtekening:

Naam:
Handtekening:

Inhoudsopgave

1. Inleiding en leeswijzer	7
2. Maatschappelijke context	8
3. Advies visie	9
3.1 Missie	9
3.2 Visie	9
4. Aanbevelingen	10
5. Aanpak	13
5.1 Resultaat	13
5.2 Werksessies	13
5.3 Vragen	13
5.4 <i>Opbrengsten</i>	13
6. Opbrengsten per vraag	14
6.1 Wat is eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?	14
6.2 Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?	15
6.3 Wat zegt dit over de partners in het IKC?	16
6.4 Welke competenties en vaardigheden kenmerkt de professional in het IKC?	17
6.5 Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?	18
7. Bronnen	19
Bijlagen	20
Literatuurstudie	21
Gesprekverslagen	34
Werksessies	37

1. Inleiding en leeswijzer

In de Onderwijsagenda Zaanstreek 2015-2018 vinden we als eerste thema de ontwikkeling van een toekomst visie op het IKC. We lezen hierover het volgende:

“Een integraal kindcentrum (IKC) is niet een doel, maar een middel. Een middel om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van het kind centraal staat, en niet (het aanbod van) de organisatie. Een IKC is dan ook niet alleen een gebouw, maar zeker ook een netwerk van samenwerkende organisaties met de school als centrale partner.

In de Zaanstreek zijn verschillende scholen en besturen bezig met het vormen van (IKC's) of zetten daar de eerste stappen toe. Het recentelijk getekende convenant voor de harmonisatie van de vroeg- en voorschoolse educatie draagt daar aan bij. Tegelijkertijd speelt vaak de vraag wat een IKC nu precies is. Of wie de precieze doelgroepen zijn. En wat vraagt dat dan bijvoorbeeld van personeel of huisvesting? Eerdere definities van IKC's geven ruimte voor interpretatie. Er is daarom behoefte aan een nadere concretisering van het begrip 'IKC', zodat er geen Babylonische spraakverwarring ontstaat en gemeenten en schoolbesturen hun energie op hetzelfde richten”.

Bovenstaande leidde binnen de Onderwijsagenda tot de volgende ambitie en afspraken:

‘Een gezamenlijke visie ontwikkelen op het IKC van de toekomst, zodat onderwijs en gemeenten toekomstig beleid daarop kunnen richten’.

Afspraken

1. Schoolbesturen (primair onderwijs) en gemeenten werken een gezamenlijke visie uit op het IKC van de toekomst (2020). Daarbij is in ieder geval aandacht voor het volgende:

- Huisvesting;
- doelgroepen;
- zowel theorie als praktijk (goede voorbeelden);
- diversiteit en maatwerk in de Zaanse praktijk.

Een werkgroep is actief geweest in de periode september 2015 tot en met april 2016. Hieraan namen deel: Mandy Beets – Babino, Marja Bruinsma – Agora, Marielle Devilee – TintelTuin/PeuterTuin, Marit Huizinga – Freekids, Martine Modderman – Zaan Primair, Jasper Varwijk – gemeente Zaanstad.

Leeswijzer

Hoofdstuk twee beschrijft de relevantie voor IKC-ontwikkeling in relatie tot de wereld waarin kinderen leven en de veranderingen die we daarin signaleren. Waartoe voeden we op en wat is de kennis die we aan kinderen mee moeten geven om zich voor te bereiden op deelname aan de samenleving? In hoofdstuk drie staat het advies voor de Zaanse visie en missie, als resultaat van het onderzoek van de werkgroep. Hoofdstuk vier doet daaropvolgend aanbevelingen voor toekomstig beleid en handelen. Hoofdstuk vijf beschrijft de aanpak met de vragen die we centraal hebben gesteld. Deze zijn toegepast in literatuuronderzoek en in alle werksessies met deelnemers vanuit partnerorganisaties in het IKC: gemeente, onderwijs, opvang en zorg. In hoofdstuk zeven staan de bronnen opgenomen. In de bijlagen staat de weergave van alle werksessies.

2. Maatschappelijke context

Kinderen groeien op in een wereld die snel verandert. Hoe deze wereld er over vijf, tien jaar uit zal zien, is een vraag die we niet of nauwelijks kunnen beantwoorden. De invloed van de technologische ontwikkelingen is haast onvoorstelbaar en zal steeds meer effect hebben op alle aspecten van ons leren, werken en leven. Als we nadenken over het IKC moeten we dus rekening houden met een andere wereld dan de wereld die wij kennen en die we nu om ons heen zien.

De kinderwereld verandert als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen; de technologie, veranderende gezinssamenstellingen, de verwachtingen die volwassenen van kinderen hebben en de veranderende arbeidsmarkt die ook zijn invloed op opvoeding en opvang doet gelden. De laatste jaren zijn meer moeders buitenshuis gaan werken en zijn ouders gedwongen om zowel onderwijs als opvang en vrijetijdsbesteding goed te organiseren. De roep van ouders, die veel regeldruk ervaren, om maatwerk in onderwijstijd (een nieuw tijdsconcept) en opvang wordt luider. Vertrouwde sociale netwerken vallen weg en er is minder sprake van vanzelfsprekende sociale steun. Gezinnen raken meer op zichzelf aangewezen.

De ontwikkeling naar kindcentra is een eigentijds antwoord op deze veranderingen. Het kindcentrum is een integrale voorziening van opvang, onderwijs, welzijn en zorg waar kinderen worden opgevangen, onderwezen en opgevoed. Het is een vertrouwde plek waar kinderen van 0 tot 13 jaar zich kunnen ontspannen en ontwikkelen. In het IKC wordt, o.a. door het delen van een gezamenlijke pedagogische basis, het kind voorbereid om deelnemer te zijn aan de volwassen wereld. Kinderen bereiden zich hierop voor door deel te nemen aan steeds complexer wordende sociale verbanden.

Ze leren deel te worden van een groep, gezag te aanvaarden, te geven en te nemen: de socialisatiefunctie. De tweede taak van het IKC is om kinderen in hun onderwijsloopbaan te begeleiden. Onderdeel daarvan is het onderkennen van factoren, van welke aard dan ook, die kinderen in hun ontwikkeling belemmeren en daar een passend aanbod voor bieden. Dat bepaalt in belangrijke mate de latere kansen op de arbeidsmarkt. Dat is de kwalificatiefunctie van het IKC. Het informele leren legt de voedingsbodem voor het formele leren en andersom. Een derde taak voor het IKC is het kinderen te leren als uniek persoon in de wereld te komen ofwel: de identiteitsvorming. Kinderen hebben hiervoor tijd en ruimte nodig. Kinderen oefenen in de kindertijd hun eigen toekomst.

De invloed van de maatschappelijke en daarmee ook onderwijskundige ontwikkelingen hebben ook consequenties voor de huisvesting. Te denken valt aan de gevolgen van passend onderwijs, het steeds meer onderkende belang van pedagogisch en didactisch partnerschap met ouders, aandacht voor talentontwikkeling en gezondheid. Het gevolg is dat in het IKC wordt gewerkt met specialisten in multidisciplinaire teams. Tot op heden kan bij de huisvesting, zowel de binnen- als de buitenruimte, onvoldoende tegemoet gekomen worden aan de huidige eisen en verwachtingen. Wanneer de beleidsvoering t.a.v. onderwijshuisvesting, die nu deels wordt gemaakt op grond van het verleden en deels op verwachtingen die aansluiten bij de actualiteit, niet toekomstgerichter kan zijn, zal de druk op de huisvesting van onderwijs en opvang die gevoeld wordt, ook de komende decennia blijven. Dan bouwen we voor het verleden in plaats van voor de toekomst.

3. Advies visie

3.1 Missie: waar staan we voor

Het IKC is een eigentijds antwoord op de in hoog tempo veranderende wereld van kinderen en hun ouders. Het biedt een integrale voorziening van opvang, onderwijs, welzijn en zorg, die aansluit bij technologische, maatschappelijke en gezinsontwikkeling en waar kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Het biedt kinderen een rijk aanbod dat bijdraagt aan een brede ontwikkeling en realiseert met ketenpartners aanbod dat het leren en participeren van kinderen ondersteunt. De (kern) partners in het IKC stellen samen met de ouders, die zowel partners als doelgroep zijn, de ontwikkeling van het kind in één doorgaande lijn centraal en bereiden kinderen voor op de toekomst. De professionals realiseren in het IKC een rijke leer- en ontwikkelomgeving die bijdraagt aan het welzijn en het welbevinden van kinderen en versterken de positie van de ouder ten behoeve van ontwikkeling van het kind.

3.2 Visie: waar gaan we voor

In het Zaanse IKC van de toekomst..

..presteren alle kinderen naar hun vermogen en ontwikkelen ze zich in de volle breedte.

Kinderen stappen zelfbewust een nieuwe omgeving in, verkennen deze en kunnen zich redden. Zij kennen hun talenten en hebben geleerd het beste uit zichzelf te halen. Kinderen zijn ondernemend, tonen eigenaarschap en kunnen omgaan met verschillen tussen mensen. Ze zijn zichzelf, met respect voor de ander en de omgeving en de samenleving waarin ze leven.

..is het pedagogisch klimaat veilig, positief, uitdagend en gebaseerd op een eenduidige visie.

De cultuur, regels en afspraken passen bij een pedagogisch klimaat dat ontstaat door de bundeling van expertise van opvang en onderwijs.

Het pedagogisch klimaat van het IKC kenmerkt zich door:

- Een positief opvoedklimaat waar dezelfde normen en waarden worden gedeeld.
- Een pedagogische en didactische aanpak die aansluit bij de ontwikkelbehoeften van de kinderen met een passend aanbod dat aansluit bij hun niveau en leerstijl.
- Een goede balans in het dagelijks aanbod tussen leren en spelen, inspannen en ontspanning.
- Aandacht voor de individuele ontwikkeling binnen de context van sociaal burgerschap.
- Een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle kinderen.
- Een logische opbouw (leeftijd gerelateerd) in structuur, regels en eigen verantwoordelijkheden, mate van eigenaarschap.
- Een plan voor het IKC, het team, het kind en de ouders.

..werken organisaties intensief samen met elkaar en met de kinderen en hun ouders.

In het IKC is sprake van een georganiseerde en inhoudelijke samenwerking van de kernpartners opvang en onderwijs. Zij stellen de ontwikkeling van het kind van 0 tot 13 in één doorgaande lijn centraal en werken daarvoor nauw samen met Centra jong voor het duidelijk vormgeven van met name preventieve zorg. De kernpartners realiseren zich dat er meerdere actoren in een buurt/wijk zijn daarom zijn zij ook naar "buiten"; op de gemeenschap gericht. De samenwerking met andere partners, zoals sport-, cultuur en zorg- en jeugdhulporganisaties t.a.v. de curatieve zorg, wordt mede bepaald op basis van de ontwikkeling van het individuele kind. Samenwerking met de ouders/verzorgers is bij dit alles van cruciaal belang.

..hebben alle medewerkers een actieve, open en professionele houding.

Professionals in het IKC ontwikkelen zich voortdurend en worden hierin gefaciliteerd en gestimuleerd. Zij werken samen in multidisciplinaire teams en zijn met elkaar verantwoordelijk voor het werken aan de optimale ontwikkeling van kinderen. De regie in het IKC is helder belegd en er zijn afspraken over wie welke taken vervult.

..is de leer – en ontwikkelomgeving divers en biedt het ruimte aan de brede ontwikkeling van het kind. De partners in het IKC zijn bij voorkeur gehuisvest in hetzelfde gebouw, dat ondersteunend is aan de visie: één regie, één beleid, één team. Multifunctionele ruimtes bieden de mogelijkheid om optimaal gebruik te maken van de huisvesting. De inrichting biedt de gelegenheid om te ontmoeten, leren, spelen, ontwikkelen en/of vieren. Daarbij is aandacht voor specifieke behoeften van kinderen. De huisvesting kenmerkt zich door een flexibele indeling en zowel binnen-, als buitenruimten bieden balans tussen uitdaging en veiligheid. Het gebouw is toegankelijk voor ouders en kan buiten schooltijd ook benut worden voor activiteiten door partners en de wijk. De openingstijden sluiten aan bij de behoefte in de wijk.

4. Aanbevelingen

In het licht van de maatschappelijke context en het feit dat dat de partners in de Zaanstreek belang hechten aan de IKC ontwikkeling doet de werkgroep de volgende aanbevelingen ten aanzien van toekomstig beleid:

I. Pragmatisch de ambitie realiseren

De geformuleerde visie betreft een ideaalbeeld ten aanzien van de vormgeving en inrichting van integrale kindcentra. Het realiseren van dit ideaalbeeld zal niet altijd mogelijk zijn en kost tijd en geld in de overgang van het huidige denken en werken naar een toekomstgericht aanbod voor kinderen. Laat dit gegeven nu al van invloed zijn op de bestaande praktijk zodat alle, op vorm en inhoud betrokkenen van het IKC nu al, met pragmatisme, vormgeven aan de gezamenlijke ambitie.

II. Lokale kleur

Elk IKC kent zijn eigen doelgroep (-en), laat daarom in vorm en inhoud voldoende ruimte voor eigen identiteit en keuzes.

III. Anticipeer op ontwikkelingen

Volg de ambitie welke geformuleerd zijn in de missie en visie maar anticipeer daarbij op lokale ontwikkelingen en vraagstukken. Zoals bijvoorbeeld de behoefte van ouders aan opvang, de vraag naar ondersteuning of sociaal-economische of maatschappelijke ontwikkelingen in de wijk.

IV. Formuleer integraal op elkaar afgestemd beleid

De werkgroep merkt op dat bij de realisatie van een IKC, verschillende beleidsterreinen elkaar raken die in de regel veelal separaat acteren: er is sprake van gescheiden werkkerreinen. De gevolgen laten zich raden. De werkgroep pleit daarom voor integraal en op elkaar afgestemd beleid van medewerkers en afdelingen bij gemeente en schoolbesturen, die een rol hebben in de IKC ontwikkeling. Zij denkt daarbij onder meer aan: het sociale domein, preventie en hulp bij opvoed- en opgroei-problematiek, passend onderwijs, regelgeving en huisvesting.

V. Ontwikkel met betrokkenen een langere en strategische visie op huisvesting

Formuleer een visie op huisvesting waardoor deze meer dan nu kan anticiperen op de ontwikkelingen in de komende decennia als gevolg van maatschappelijke behoeften en ontwikkelingen in onderwijs en opvang. Zodat een positieve stellingname ten aanzien van de huisvesting van het IKC niet als 'toevallig' of persoonsafhankelijk kan worden beschouwd.

VI. Faciliteer in de ontwikkelfase de regiefunctie in het IKC

Beleg de regie in het IKC goed en helder. Zeker in de ontwikkelfase van een IKC (de fase waarin een start wordt gemaakt met de nauwe samenwerking, de regelmatige afstemming en het ontwikkelen van de visie en de eerste plannen) vraagt het IKC om deskundigheid, leiderschap en dus een extra investering van tijd en geld.

VII. Investeer gezamenlijk in een continue professionalisering van het team binnen het IKC

De professionals dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de brede ontwikkeling van alle kinderen in het IKC. Hun kennis en kunde maakt het mogelijk dat kinderen in de Zaanstreek en in het IKC tot bloei komen, naar hun vermogen presteren en doorstromen naar passend voortgezet onderwijs. Dat vraagt om continue aandacht voor professionalisering van het team, waarbij medewerkers binnen het IKC individueel en gezamenlijk werken aan hun ontwikkeling. Daarbij

kunnen medewerkers van de verschillende partijen gebruikmaken van elkaars expertise. Bijvoorbeeld waar het gaat om overdracht van pedagogische vaardigheden vanuit opvang naar onderwijs, didactische vaardigheden van onderwijs naar opvang of het delen van kennis over signalering van zorgbehoeften tussen jeugdhulp en opvang en onderwijs. Voor een goede aansluiting tussen opleiding en praktijk is een gedegen samenwerking met het ROC van belang. Zodat pedagogisch medewerkers en klassenassistenten van de toekomst optimaal zijn voorbereid op hun rol binnen het IKC.

VIII. Ga uit van gelijkwaardigheid van de kernpartners

In het IKC, is de gelijkwaardigheid van de kernpartners een vast uitgangspunt.

IX. Werk met het vervolgonderwijs aan een doorgaande leerlijn

De ontwikkeling van kinderen stopt niet na het IKC. Belangrijk is om samen met het voortgezet onderwijs te kijken hoe de doorgaande leerlijn binnen het IKC kan worden doorgezet in het voortgezet onderwijs. Aandachtspunten daarbij zijn een goede advisering, overdracht en ondersteuning. Medewerkers van het IKC en voortgezet onderwijs werken gezamenlijk aan maatwerk en kunnen daarbij van elkaar leren.

X. Leg vast dat samenwerking tussen ketenpartners niet vrijblijvendheid is

Ga bij de samenwerking tussen de kern- en ketenpartners uit van de gezamenlijke gevoelde en gedeelde verantwoordelijkheid t.a.v. de ontwikkeling van het kind en leg deze verantwoordelijkheid vast. Een integrale aanpak waarbij de ontwikkeling van het kind centraal staat, kan alleen als organisaties intensief en structureel samenwerken. Dat betekent ook dat wanneer mogelijk verschillende belangen hier in de weg staan, deze worden beslecht en men tot (gedeelde) oplossingen komt.

XI. Breng ouders in positie

Samenwerking tussen de kernpartners en de ouders is een belangrijke factor is voor een optimale ontwikkeling van kinderen. De werkgroep adviseert daarom om gezamenlijk dit belang te onderkennen door hier beleid op te formuleren, dat ruimte laat voor bestuurlijke – en lokale inkleuring, waarbij de positie van de ouders wordt versterkt. Zodat zij partner kunnen zijn en met de kernpartners samenwerken aan de ontwikkeling van een kind ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid.

XII. Ondersteun en faciliteer proeftuinen in de Zaanstreek

Verken de mogelijkheden voor het inrichten van proeftuinen. De kennis en ervaring die op gedaan wordt in proeftuinen IKC kan als vliegwiel en inspiratie dienen voor de andere te ontwikkelen locaties met onderwijs en opvang. Te denken valt aan deelname aan de proeftuinen die door de VNG en OCW worden gezocht.

XIII. We communiceren over het IKC ook als term

De IKC ontwikkeling krijgt zowel landelijk als lokaal steeds meer aandacht. In de Zaanstreek hebben we te maken met ambitieuze en ondernemende partijen die het IKC een gezicht willen geven. Een eenduidige en heldere interne communicatie bij de betrokken partijen over de term IKC ondersteunt deze ontwikkeling.

XIV. Operationaliseer de visie in een uitvoeringsplan

De visie dient als leidraad voor de ontwikkeling van de huidige scholen en hun samenwerkingspartners in de kinderopvang naar integrale kindcentra. Om de daarvoor benodigde stappen te zetten is het belangrijk om de uitgangspunten in de visie - ten aanzien van eindprofiel, pedagogisch klimaat, partners, professionals en inrichting - nader te concretiseren en prioriteren. Hoe kunnen de verschillende elementen van de visie worden gerealiseerd en wat zijn minimum eisen? We adviseren daarom om de visie uit te werken in een plan ten aanzien van de uitvoering, bijvoorbeeld in een roadmap met beschrijving van benodigde inzet van verschillende actoren. De eerdergenoemde proeftuinen kunnen daarbij benut worden om in de praktijk aan de slag te gaan en ervaringen op te doen. Bij de operationalisering is het belang dat er voldoende (bestuurlijke) ruimte blijft voor maatwerk en de eigen visie en profilering van het individuele IKC.

5. Aanpak

Na een eerste start van een werkgroep, waarin gemeente en schoolbesturen participeren, is besloten om ook de kinderopvangpartners, die de vaste partners van de schoolbesturen vormen, uit te nodigen voor deelname.

5.1 Resultaat

De werkgroep formuleerde als resultaat: “Het resultaat is een gedragen visie die bekend is bij alle professionals die betrokken zijn bij het IKC in Zaanstad. Het proces dat wordt doorlopen is erop gericht om informatie te halen en te delen maar moet evenzeer bijdragen aan draagvlak voor het IKC in de praktijk”. Dit uitgangspunt bepaalde de aanpak.

5.2 Werksessies

De werkgroep heeft werksessies georganiseerd voor verschillende doelgroepen, heeft informatie verzameld via literatuurstudie én leden hebben relevante informatie ‘opgehaald’ in bestaande overleggen zoals een (G)MR of een teamvergadering in de kinderopvang. De gedachte bij deze werksessies was dat juist deze deelnemers goed weten wat er speelt, wat hun mogelijkheden en behoeften zijn en welke kant ontwikkelingen uit (zouden moeten) gaan. De werksessies hadden meerdere doelen: bijdragen aan het gevoel van eigenaarschap bij planvorming of visievorming, raadpleging, informatieverstrekking en het creëren van draagvlak.

5.3 Vragen

Er is gekozen voor een vrij pragmatisch karakter van de werksessies. Concrete vragen werden voorgelegd die onderling ook weer een relatie met elkaar hebben. Per sessie is beoordeeld welke vragen behandeld zouden worden. In de praktijk bleek dat een tekort aan tijd er soms voor zorgde dat vragen onbesproken bleven. Door de verschillende werksessies kan er toch een antwoord worden geformuleerd op alle vragen.

De vragen die zijn gesteld zijn:

1. Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?
2. Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?
3. Wat zegt dit over de partners van het IKC?
4. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?
5. Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

5.4 Opbrengsten

Elke werksessie en elk gesprek is vastgelegd in een verslag. Alle deelnemers hebben de gelegenheid gehad hierop te reflecteren. Alle verslagen zijn opgenomen als bijlagen. Ook de opbrengsten van de literatuurstudie zijn verwerkt in hoofdstuk 3 en opgenomen in de bijlagen. In een laatste werksessie met de beleidsmedewerkers van gemeente, schoolbesturen en kinderopvang is gereageerd op de opbrengsten en hun opmerkingen over kansen, bedreigingen en hiaten zijn weer opgenomen in de opbrengsten. Dit totaal heeft geleid tot de formulering van de visie en aanbevelingen.

6. Opbrengsten per vraag

6.1 Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

Kinderen die het IKC verlaten stappen met voldoende zelfvertrouwen en zelfinzicht het VO binnen. Ze hebben geleerd het beste uit zichzelf te halen, presteren naar vermogen, zijn ondernemend en tonen eigenaarschap ten aanzien van hun eigen ontwikkeling. Een goede samenwerking tussen het IKC en het VO creëert een doorgaande lijn die de ontwikkeling doet continueren.

Het IKC biedt kinderen een aanbod dat bijdraagt aan een brede ontwikkeling. Ze beschikken over een breed repertoire aan kennis, vaardigheden en competenties die hen voorbereiden op de toekomst. Zowel de kennis die nodig is om de einddoelen van het onderwijs naar vermogen te halen als sociale competenties en 21^e -eeuwse vaardigheden. Te denken valt aan competenties als:

- samenwerken,
- creatief en kritisch denken,
- probleemoplossend en conflict oplossend vermogen,
- hoofd en bijzaken kunnen onderscheiden en verbanden kunnen leggen,
- mediawijsheid
- weerbaarheid en zelfstandigheid etc.,

Dit bereidt kinderen voor op een toekomst die aan verandering onderhevig is. Kinderen leren daar flexibel op te anticiperen en voelen zich verantwoordelijk voor deelname aan en betrokken bij de samenleving.

Kinderen durven met zelfbewustheid een nieuwe omgeving in te stappen en te verkennen en kunnen zich daarin redden. Zij weten waar ze goed in zijn en kennen hun talenten. Ze kunnen omgaan met levensbeschouwelijke, sociale, fysieke en cognitieve verschillen tussen mensen. Ze zijn zichzelf, met respect voor de ander en de omgeving en samenleving waarin ze leven.

6.2 Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

Het pedagogisch klimaat in het IKC draagt bij aan het welzijn en het welbevinden van kinderen. Het is veilig, positief, uitdagend en eenduidig in visie; pedagogische en didactische leerlijnen. De cultuur, regels en afspraken passen bij het pedagogisch klimaat en de inrichting is hierop afgestemd.

Binnen het IKC :

- Mag een kind zich gekend weten en voelen, zichzelf zijn met respect voor de ander en omgeving.
- Worden kinderen positief benaderd.
- Wordt de zelfstandigheid van kinderen bevorderd.
- Worden dezelfde normen en waarden gedeeld
- Gaat iedereen respectvol met elkaar om.
- Sluit de pedagogische en didactische aanpak aan bij de ontwikkelbehoeften van de kinderen en ontstaat er voor de kinderen een passend aanbod dat aansluit bij hun niveau, maar ook bij hun leerstijl,
- Is er een goede balans tussen leren en spelen, inspannen en ontspanning,
- Is er naast aandacht voor de individuele ontwikkeling ook aandacht voor deelname aan de samenleving,
- Leren kinderen omgaan met teleurstellingen en uitgestelde aandacht,
- Is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle kinderen,
- wordt er gewerkt in een doorgaande lijn,
- is er voor de kinderen een logische opbouw (leeftijd gerelateerd) in structuur, regels en eigen verantwoordelijkheden, mate van eigenaarschap,
- Is sprake van fysieke én sociale veiligheid voor kinderen en volwassenen,
- Hebben de volwassenen een voorbeeldfunctie en handelen daar naar,
- Heeft de professional een opvoedende rol naast de ouder die de hoofdrol in de opvoeding heeft, ouders voelen zich gesteund,
- Wordt er gewerkt aan één plan voor het IKC, het team, het kind en de ouders: er is een goede afstemming waardoor de onderdelen binnen het IKC op elkaar aansluiten en er sprake is van een doorgaande lijn.

6.3 Wat zegt dit over de partners van het IKC?

In het IKC stellen de kernpartners: onderwijs en opvang, de ontwikkeling van het kind in één doorgaande lijn centraal en zijn ook naar “buiten” op de gemeenschap gericht. Zij werken daarbij nauw samen met Centra Jong voor het duidelijk vormgeven van de m.n. preventieve zorg. De volwassene is de meerwetende partner van het kind. De samenwerking met de ouders/verzorgers is daarbij cruciaal. De overige externe partners, zoals sport-, cultuur en zorg- en jeugdhulporganisaties t.a.v. de curatieve zorg, worden bepaald door ontwikkeling van het individuele kind, de doelgroep(-en) en de visie en missie van het IKC. De visie geeft sturing aan de eenduidige cultuur en het eenduidig handelen van alle partners; zij werken samen vanuit dezelfde visie en opdracht.

Het IKC kent de kernpartners onderwijs en opvang en anderen.

De kernpartners:

- stellen de ontwikkeling van het kind centraal, dit uitgangspunt bepaalt de cultuur, de keuze van de partners en het handelen van de partners
- gaan uit van samenwerking
- hebben een open leerhouding
- zien de kinderen en hun ouders als partner
- werken samen met specialisten
- werken samen met andere scholen, PO en VO en diverse opleidingen
- hanteren één kindvolgsysteem
- werken met vaste gezichten
- bepalen de vorm en inhoud van de samenwerking in relatie tot de doelgroep, de wijk, de buurt en richten zich ook naar “buiten”; de gemeenschap
- organiseren activiteiten en stemmen jaarplanning af
- de kernpartners volgen gezamenlijke scholing en hebben een duidelijke overlegstructuur
- werken onder een goede regie
- streven naar korte lijnen met als doel een betere samenwerking ook met de externe partners

Alle partners:

- delen de gezamenlijke visie /visie missie IKC op het kind en zijn ontwikkeling en handelen daar in één lijn naar,
- voelen zich met elkaar verantwoordelijk voor alle kinderen in het IKC
- spannen zich in om kinderen zo goed mogelijk tot zelfstandige verstandige burgers te doen opgroeien,
- signaleren eventuele belemmeringen die ontwikkeling van leerlingen in de weg staan en acteren daar op
- kennen elkaars expertise,
- realiseren een eenduidige cultuur en hebben een eenduidige aanpak,
- dragen bij aan de visie/missie,
- dragen bij aan de doorgaande lijn,
- werken volgens een integraal beleid. Dit geldt bij voorkeur ook voor de gemeentelijke partner.

6.4 Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

In het IKC werken organisaties intensief samen rondom kinderen, over de grenzen van de eigen organisatie heen. Dat betekent dat professionals verder kijken dan hun eigen kerntaken en de krachten bundelen. Verschillende disciplines kunnen van elkaar leren en samen geschoold worden. Dat vraagt om een actieve en open houding van de professionals in het IKC. Ze werken samen in multidisciplinaire teams en zijn samen verantwoordelijk voor de uitvoering van het werken met kinderen en hun ouders. Samen maken zij zich verantwoordelijk voor een optimale ontwikkeling van kinderen. De regie is helder belegd in het IKC.

Met betrekking tot het eindprofiel:

De professional in het IKC kenmerkt zich als een deskundige vakvrouw/vakman. Hij/zij is competent op het eigen vakgebied, heeft voldoende pedagogische en didactische vaardigheden, heeft kennis van de ontwikkeling en het gedrag van kinderen en is in staat bij te dragen aan de brede ontwikkeling van kinderen. Hij/zij stelt kinderen echt centraal, vindt kinderen leuk en is betrokken op hen. In de begeleiding van kinderen is hij/zij duidelijk en open, flexibel en coachend. Dat wat de kinderen wordt geleerd beheerst de professional ook zelf. Het heeft voorkeur dat ook het personeel van het IKC een afspiegeling is van de samenleving.

Met betrekking tot het samenwerken met partners:

De professional heeft te maken met verschillende partnerorganisaties en is in staat om samen te werken met andere deskundigheden. Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn: het onderschrijven van de visie van het IKC, het kunnen werken op basis van gelijkwaardigheid en het hebben van respect voor de andere professional en de andere discipline. De IKC professional kan over de grenzen van de eigen organisatie heen kijken, out-of-the-box denken en heeft een brede visie op het leren en ontwikkelen van kinderen.

De samenwerking met ouders is voor de ontwikkeling van kinderen cruciaal. Ouders zijn partners in het IKC en worden door de professionals betrokken bij de ontwikkeling ervan. De samenwerking met ouders kent verschillende aspecten: medezeggenschap, informatievoorziening, ouderparticipatie en pedagogisch partnerschap.

Met betrekking tot het pedagogisch klimaat:

De professional in het IKC werkt in één gezamenlijk team en dit team werkt vanuit één gezamenlijk pedagogisch werkkader. Dat betekent voor de professional een vermogen tot afstemming van beelden, verwachtingen, routines en gebruiken etc. Alle neuzen staan dezelfde kant uit als het gaat om pedagogische vraagstukken. De professionals dragen zorg voor overdracht van kinderen en werken met middelen die bijdragen aan het realiseren van de doorgaande lijn, zoals één ontwikkelvolgsysteem. Professionals betrekken kinderen bij beslissingen die hun leven betreffen.

Met betrekking tot de eigen competenties en het IKC

De professional kan op zijn/haar eigen handelen en functioneren reflecteren en anderen positieve feedback geven. Hij/zij is zich bewust van de eigen voorbeeldfunctie voor kinderen. De veilige werkomgeving faciliteert de professionele ontwikkeling en in het IKC wordt geïnvesteerd in de vorming van een gezamenlijk team.

Met betrekking tot de inrichting van de leer – en leefomgeving:

Professionals in het IKC zijn flexibel in het delen van ruimten en realiseren samen een rijke leer – en leefomgeving voor kinderen.

6.5 Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

Samen in een gebouw

Uitgangspunt is dat de vaste IKC-partners - de kinderopvang en de basisschool - in hetzelfde gebouw zijn gehuisvest. De verdeling van huisvesting tussen de partners is evenredig en in onderling overleg. Daarnaast biedt de leer – en leefomgeving ruimte voor specialisten en de activiteiten die andere partners aanbieden, zoals sportverenigingen en cultuurorganisaties. Het gebouw is van 07.00 tot 19.00 en het hele jaar open, toegankelijk voor ouders en kan buiten schooltijd ook benut worden voor activiteiten door partners en de wijk.

Het gebouw is multifunctioneel

Om het diverse aanbod binnen een IKC vorm te kunnen geven heeft het gebouw verschillende typen ruimtes en/of ruimtes die eenvoudig zijn aan te passen in opzet en omvang. Bijvoorbeeld met schuifwanden. De leer – en leefomgeving is divers en biedt ruimte aan de brede ontwikkeling van het kind, inclusief cultuur en techniek. Daarbij is aandacht voor specifieke onderwijs- en zorgbehoeften van leerlingen. Multifunctionele ruimtes bieden de mogelijkheid om optimaal gebruik te maken van het gebouw. De inrichting biedt de gelegenheid om te ontmoeten, leren, spelen, ontwikkelen en/of vieren. Dat vraagt om voldoende ruimte; te veel stapelen van activiteiten in een ruimte beperkt de functionaliteit van de ruimte. Ook voor professionals zijn er verschillende typen ruimtes, zodat ze elkaar kunnen ontmoeten, klassen kunnen voorbereiden of onderling overleg kunnen voeren. De leer – en leefomgeving is dus divers in opzet en inrichting. Maar er is ook sprake van eenduidigheid in uitstraling. Het integrale kindcentra heeft één gezicht; kinderopvang en basisschool zijn één.

Open transparant en gedeeld

De leer – en leefomgeving kenmerkt zich door een open, transparante en gedeelde opzet. Er is geen sprake meer van 'eigen' vaste lokalen. Er zijn voldoende plekken om elkaar te kunnen ontmoeten, zowel voor kinderen als voor professionals. De verbindingen tussen ruimten kunnen ook plekken zijn waar kinderen, medewerkers, maar ook ouders hun weg vinden.

Rijke speel- en leeromgeving

De inrichting is uitdagend en biedt een rijke speel-leeromgeving, inclusief digitale mogelijkheden. De leer– en leefomgeving draagt bij aan zelfredzaamheid, creativiteit en oplossend vermogen van het kind, waarbij de fysieke veiligheid van kinderen altijd voorop staat. Zonder dat dit betekent dat er altijd volwassenen mee moeten kijken. Belangrijk is om risico's goed in zicht te hebben. Het gebouw biedt een balans tussen uitdaging en veiligheid. Dat geldt ook voor de buitenruimte. Deze is avontuurlijk, biedt voldoende sport- en speelvoorzieningen en nodigt uit om samen te spelen en te ontdekken.

Transitie kost tijd en geld, en vraagt om goede afspraken

De overgang van bestaande huisvesting naar IKC's kost tijd en geld. Wanneer we IKC's, met bijhorende leer- en leefomgeving willen realiseren, zullen we hiermee rekening moeten houden in gemeentelijke en bestuurlijke huisvestingsplannen, en de bijhorende budgetten. Daarbij is het uitgangspunt een goede balans tussen ambitie en pragmatisme. Binnen de mogelijkheden van de bestaande huisvesting, budgetten en concurrentiebepalingen wordt gezamenlijk gezocht naar de meest optimale invulling van het IKC. Daarbij is op locatieniveau voldoende ruimte voor eigen identiteit en keuzes. Er worden afspraken gemaakt over beheer, inrichting, en wie de regie voert.

7. Bronnen

Publicaties van:

- Jeannette Doornenbal, 2012, 'Opgroeien doe je maar één keer', pedagogisch ontwerp voor het kindcentrum, Hanzehogeschool Groningen, lectoraat Integraal Jeugdbeleid
- PO Raad, diversen
<https://www.poraad.nl/nieuws-en-achtergronden/brancheorganisaties-geef-kindcentrum-wettelijke-status>
- Nederlands Jeugdinstituut, 2015, 'Een sterke basis'
<http://www.nji.nl/nl/Publicaties/Publicaties-Samen-om-het-kind>
- Kindcentra 2020, 2015, visiedocument
<http://www.kindcentra2020.nl/>
- SER rapport, 2016, 'Gelijk goed van start', Visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen
<https://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2016/gelijk-goed-van-start.aspx>
- VNG, 2016, Notitie 'Kindcentra en de positie van de gemeente'
https://vng.nl/files/vng/agenda_attachments/201512_vng_notitie_kindcentra_en_positie_gemeente.pdf
- VVE beleidsgroep Zaanstad

Bijlagen

A. Literatuurstudie

PO Raad

NJI

Kindcentra 2020

SER

VNG

VVE beleidsgroep Zaanstad

B. Gespreksverslagen

Met Centrum Jong, d.d. 28.1.2016 en 22.3.2016

C. Werksessies

Agora – pedagogisch medewerkers TintelTuin/PeuterTuin

Agora GMR, geleding O&I

Zaan Primair, MT Herman Gorter (leerkrachten en ouders)

Met schooldirecties en management kinderopvangpartners

Met pedagogisch medewerkers Kindzorg/Freekids en Babino

Met beleidsmedewerkers schoolbesturen en gemeente

A. Literatuurstudie

Uitgangs- en standpunten van (branche) organisaties.

1. PO raad

De PO raad stelt dat wanneer een kind instroomt in het primair onderwijs, het al een hele ontwikkeling heeft doorgemaakt: thuis, op een kinderdagverblijf, een voorschool of een peuterspeelzaal. Het brein is al voor een groot deel gevormd en daarmee de basis voor maatschappelijk succes. School is een belangrijke plek om te leren, maar het is niet de enige plek. De basisschool is een schakel in de keten in die totale ontwikkeling van jonge kinderen. De vorm van de samenwerking moet de inhoud volgen. Een integrale aanpak heeft positieve effecten op de ontwikkeling van kinderen en maakt het voor de ouders eenvoudiger om opvoeding en werk te combineren.

De PO-Raad wil de verschillende schakels goed op elkaar laten aansluiten en wil dat achterstanden zo vroeg mogelijk worden aangepakt. Zij vindt daarom dat er een sterke basisvoorziening moet komen voor alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar, die ervoor zorgt dat ieder kind de kans krijgt zich breed te ontwikkelen. Aanbod voor kinderen met een achterstand zou hier integraal onderdeel vanuit moeten maken.

De PO-Raad vraagt de politiek om ruimte in wet- en regelgeving om de samenwerking tussen verschillende sectoren beter vorm te kunnen geven ook in Integrale Kindcentra (IKC's). Hierin trekt de PO-Raad samen op met de Brancheorganisatie Kinderopvang, de MOgroep en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

In 2015 publiceerde de PO raad i.s.m. de Brancheorganisatie Kinderopvang en de MO Groep het 10 puntenplan: "Geef kinderen de ruimte".

Het uitgangspunt van dit plan is dat kinderen al hun talenten in een doorgaande lijn moeten kunnen ontwikkelen. De organisaties stellen dat hiervoor samenwerking en lokaal maatwerk noodzakelijk is. Daarom pleiten de drie organisaties dat basisscholen, kinderopvang en peuterspeelzalen mogelijkheden krijgen om hun ideaal wérkelijk te verwezenlijken: alle kinderen van 0 tot en met 12 jaar een doorgaande ontwikkeling bieden in een goed afgestemd ontwikkelingsarrangement. Het uitgangspunt hierbij is dat gemeenten, scholen, kinderopvang- en welzijnsorganisaties, maar ook sportverenigingen en culturele instellingen daarin samen werken.

Partners

Kinderen leren overal en altijd. De omgeving van het kind en de school is daarom van groot belang om kinderen optimale ontwikkelingskansen te bieden.

Daarvoor werkt het onderwijs samen met ouders, kinderopvang, voorschool, naschool, sport- en culturele organisaties, jeugdzorg, gemeente, politie, zorginstellingen en andere partners.

De PO-Raad wil een intensievere samenwerking tussen schoolbesturen en andere voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar, zoals kinderopvangorganisaties, peuterspeelzalen, gemeenten, zorg- en begeleidingsinstellingen en verenigingen voor sport en cultuur.

Het primaire doel van een intensieve samenwerking tussen onderwijs- en opvanginstellingen is om er voor te zorgen dat elk kind zich maximaal kan ontwikkelen. Hierin zijn een aantal elementen van belang:

- een doorlopende ontwikkellijn;
- zo vroeg mogelijk signaleren en aanpakken van problemen;
- samenwerking met partners buiten school.

Daarnaast kan het organiseren van een gezamenlijk aanbod in de vorm van een dagarrangement zorgen voor rust in de dag van kinderen en hun ouders.

Ouders

Partnerschap is het sleutelwoord in de relatie tussen ouders en school. De ouders en de school hebben elkaar nodig als het gaat om de opvoeding en ontwikkeling van kinderen. Zoals in elke relatie hoeven zij het niet altijd met elkaar eens te zijn: Het gaat erom dat er wederzijds respect, begrip en vertrouwen is. Goede communicatie is daarbij essentieel. Ouders en school werken samen vanuit het belang van het kind.

Sinds 2015 zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor jeugdzorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering en hebben zij de plicht om jeugdhulp en ondersteuning te bieden. De PO raad stelt dat verbinding met het onderwijs in het kader van vroeg signaleren, kindnabije ondersteuning en passend onderwijs van groot belang is.

2. NJI

Het NJI richt zich op een sterke basis voor kinderen en stelt dat daarbij goede pedagogische basisvoorzieningen horen. Zij pleit voor een gezonde, veilige en stimulerende opvoed- en opgroeiomgeving voor alle kinderen, waarin zij de kans krijgen zich optimaal te ontwikkelen. Hoe sterker de basis, des te groter de kans dat kinderen en jongeren zich ten volle ontwikkelen en opgroeien tot zelfredzame burgers. Volgens het NJI vraagt dat om een actieve houding van pedagogische basisvoorzieningen zoals onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzaalwerk, welzijn, sport en cultuur. Een houding waarbij organisaties verder kijken dan hun kerntaken en de krachten bundelen. Zij leggen nadruk op participatie en het voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedvragen uitgroeien tot serieuze problemen.

De sociale omgeving wordt vaak aangeduid als 'pedagogische civil society'.

De 'pedagogische civil society' bestaat uit alle partijen die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een kind. Het NJI maakt daarbij onderscheid tussen de informele omgeving (gezin, familie, vrienden, kennissen, burens) en de formele pedagogische basisvoorzieningen. De formele pedagogische basisvoorzieningen bestaan uit voor- en naschoolse voorzieningen.

Een van de grote uitdagingen voor de voorzieningen is, volgens het NJI, intensiever samenwerken rondom een kind, over de grenzen van organisaties heen. Tussen bijvoorbeeld kinderopvang, peuterspeelzaalwerk, onderwijs en buitenschoolse opvang. Diezelfde intensieve samenwerking kan plaatsvinden met kinder- en jongerenwerk, bibliotheken en organisaties voor sport, en cultuur- en natuureducatie. Dat zou er niet alleen toe leiden dat de basisvoorzieningen kinderen beter in beeld houden en er een leuke, veilige, uitdagende omgeving is, maar ook dat beschikbare deskundigheid beter wordt benut.

Om talenten van kinderen en jongeren te ontdekken en tot bloei te laten komen is een ononderbroken ontwikkelingsproces wenselijk. Doorgaande (leer)lijnen zijn hierop gericht en kennen drie niveaus:

- Programmatisch niveau
- Organisatorisch niveau
- Pedagogisch en didactisch niveau

Binnen elk niveau onderscheidt het NJI horizontale en verticale doorgaande lijnen.

Langs verticale lijnen wordt de dóórlopende ontwikkeling van een kind gevolgd in leeftijd en/of ontwikkelingsfasen.

Langs horizontale lijnen werken de diverse voorzieningen op éénzelfde ontwikkelingsmoment van een kind aan een compleet aanbod. Een kind gaat bijvoorbeeld naar school, daarna naar de buitenschoolse opvang en vervolgens naar huis. Voor een kind is het prettig als de verschillen in pedagogische visie klein zijn tussen gezin, school en bso. De onderlinge afstemming hierover noemen we een horizontale lijn.

Nut van doorgaande lijnen

Het NJI geeft aan dat, hoewel er nog weinig wetenschappelijk onderzoek is naar de effecten van doorgaande lijnen, er voldoende inhoudelijke argumenten zijn die pleiten voor een doorgaande lijn. Samenhang in pedagogische visie en aanpak vergroot de ontwikkelingskansen van een kind. Bovendien kunnen professionals beter inspelen op de behoeften en mogelijkheden van kinderen als zij meer over hun (behandel-)geschiedenis weten.

Doorgaande lijnen geven veiligheid en voorspelbaarheid aan de onderlinge werk- en omgangsrelaties, zoals in de praktijk blijkt. Ook hoeven kinderen dankzij doorgaande lijnen minder energie te steken in het overbruggen van de overgangen. Energie die ten koste gaat van hun ontwikkeling.

Ouderbetrokkenheid

Wederzijdse betrokkenheid tussen ouders en voorzieningen is van belang voor de positieve ontwikkeling van kinderen. Gezinnen en voorzieningen zijn geen strikt gescheiden werelden. Zij werken samen vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid aan de ontwikkeling van een kind. Ouderbetrokkenheid is iets anders dan ouderparticipatie.

3. Kindcentra 2020, een realistisch perspectief

De regiegroep Kindcentra 2020 wordt gevormd door bestuurders uit kinderopvang, peuterspelen, primair onderwijs en wethouders. Zij hebben gezamenlijk een visie opgesteld waarin de toekomst van voorzieningen voor jonge kinderen staat beschreven. Zij stellen dat in het belang van de optimale ontwikkeling van kinderen en streven naar integrale voorzieningen voor alle kinderen (en hun ouders) van nul tot en met twaalf jaar.

Kinderen zouden toegangsrecht moeten hebben op een minimum aantal uren kinderopvang. Kindcentra 2020 stelt dat het IKC één organisatie vormt voor het leren en ontwikkelen van kinderen. IKC's kunnen zo doorgaande ontwikkelijnen en rijke dagprogramma's bieden (die een beroep doen op alle talenten van kinderen) en de kindnabije zorg regelen. Het recht op toegang maakt het mogelijk om uren voor formeel en informeel leren af te wisselen en te spreiden: alle kinderen doen mee.

De verzameling van competenties en vaardigheden

Het kind en zijn ontwikkeling staat centraal. Dat betekent volgens Kindcentra dat elke medewerker moet beschikken over voldoende pedagogische/ onderwijskundige vaardigheden, hart voor kinderen hebben, sensitief zijn, kunnen inleven in het kind, het kind als geheel kunnen zien, zijn perspectief zien en de relatie met het kind kunnen aangaan.

De medewerkers zijn gezamenlijk verantwoordelijk en nemen met elkaar de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de kinderen die onder hun hoede zijn. Dat betekent: kunnen samenwerken, zelfkennis hebben, kunnen reflecteren, blijven leren, een onderzoekende houding hebben en kunnen ontwerpen, flexibel zijn, feedback kunnen geven en ontvangen, de dialoog aangaan en communicatief zijn.

Naast deze algemene kennis en vaardigheden beschikt de medewerker over specifieke kennis en vaardigheden, afhankelijk van de rol die hij/zij heeft in het kindcentrum. Ook het uitvoeringsniveau van de werkzaamheden en de mate van complexiteit stellen eisen aan de kennis en vaardigheden die men nodig heeft om de rol goed te kunnen vervullen.

gezamenlijk perspectief ontwikkelen, samen met ouders doelen stellen, aanpakken uit te werken en samen met ouders evalueren.

De professional in het IKC volgens PACT

De professional in het IKC wordt in een bijlage beschreven, afkomstig van de bouwgroep PACT. Het gaat hier om de T-shaped professional en T-shaped teams. In geïntegreerde pedagogische voorzieningen is het interdisciplinair kunnen en willen werken een noodzaak. Ten eerste om de leefwerelden waarin kinderen opgroeien te verbinden (gezinnen, school, kinderopvang, bso, straat en buurt). En ten tweede om complexe vraagstukken rond opvoeden, ontwikkelen en onderwijzen integraal aan te pakken. Het team moet samen besluiten kunnen nemen, diagnoses stellen, analyses maken, perspectief ontwikkelen en plannen uitwerken, praktisch uitvoeren en de processen en resultaten volgen. Daarin doet niet iedereen hetzelfde, de diversiteit aan deskundigheden is essentieel in een geïntegreerde pedagogische voorziening.

De mix van functies waarin professionals elkaar aanvullen is nodig maar iedereen werkt wel vanuit gezamenlijkheid (waarden en visie) aan hetzelfde perspectief en doelen. Dat betekent dat de medewerkers zelfbewust moeten zijn, een sterke beroepsidentiteit moeten hebben, vaardig in

gezamenlijk perspectief ontwikkelen, samen met ouders doelen stellen, aanpakken uit te werken en samen met ouders evalueren¹.

¹ Dit wordt in de tekst beschreven als vaardigheden voor de professional die werkt in een pedagogische omgeving voor 0-tot 6-jarige kinderen. T-shaped heeft te maken met het model dat hiervoor ontworpen is in de vorm van een T.

4. SER rapport

De sociaal-economische raad heeft januari 2016 een advies uitgebracht; 'Gelijk goed van start. Visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen'. In het advies staan de voorzieningen voor opvang en educatie van jonge kinderen in de voorschoolse periode centraal. In het ter voorbereiding zijnde advies Werken en leven in de toekomst (WLT) zal meer aandacht zijn voor het sluitend dagarrangement voor 4 tot 12 jarigen.

Wel zijn in het advies een aantal zienswijze en aanbevelingen opgenomen die de doorontwikkeling van IKC ondersteunen met als doel een inclusief stelstel te realiseren waarin de versnippering in de kinderopvang wordt tegengegaan, voorzieningen en scholen samenwerken en kinderen met verschillende achtergronden naar dezelfde voorzieningen kunnen gaan:

“De basis voor het al dan niet slagen in het onderwijssysteem (en daarna) ligt grotendeels in het verwerven van cognitieve en niet-cognitieve vaardigheden en dat start al op jongen leeftijd, nog voordat het basisonderwijs begint.”

“De kwaliteit van het huidige stelsel kan betere waar het gaat om de educatieve (ontwikkelingsgerichte) ondersteuning van kinderen. Het huidige stelsel is te ‘versnipperd’, waardoor ontwikkelingskansen niet optimaal worden benut en er geen doorlopende ontwikkelings- en leerlijnen zijn. De samenwerking tussen de verschillende voorzieningen komt maar moeizaam van de groen, waardoor een samenhangende aanpak wordt bemoeilijkt.”

“Met het oog op de doorlopende ontwikkel- en leerlijnen worden de functies van opvang, educatie en zorg geïntegreerd en de wordt de samenwerking en integratie tussen verschillende voorzieningen en met scholen verbeterd, zodat er doorlopende ontwikkeltrajecten voor kinderen ontstaan. Ook vindt er afstemming plaats tussen opvang, welzijn en 9jeugd)zorg. Het uiteindelijke doel is een sluitend arrangement te creëren voorkinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar.”

“Het bieden van maatwerk in één instelling staat centraal, evenals het creëren van ruimte voor individuele ontwikkelroutes. Het principe van maatwerk zorgt ervoor dat ieder kind zich in zijn eigen tempo en met eigen stappen kan ontwikkelen. In deze aanpak staat het kind centraal en niet het stelsel of het systeem. In de leeftijdsfase speelt het spelend leren een belangrijke rol, het op speelse wijze de eigen ontwikkelingslijnen kunnen volgen. Daarnaast is wetgeven en inspectie tussen opvang en onderwijs op elkaar afgestemd en is er een integrale aansturing vanuit het beleid.”

“De raad acht het noodzakelijk dat er een intensieve samenwerking is tussen het kindcentrum en de basisschool waar het kind naar toegaat. Dit in verband met de doorlopende leer- en ontwikkelingslijnen van het jonge kind. Een vloeiende overgang is van belang, leert ook het onderzoek.”

5. VNG - Kindcentra en de positie van de gemeente

De vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft zich begin 2016 in de notitie 'Kindcentra en de positie van de gemeente' uitgesproken over haar visie op integrale kindcentra en het aanbod voor jonge kinderen. De VNG is van mening dat Nederland te weinig voor jonge kinderen doet, terwijl er inmiddels voldoende wetenschappelijk bewijs is dat ontwikkelingsstimulering grote positieve effecten op kinderen kan hebben met een doorwerking naar de verdere levensloop. De VNG beschrijft in haar notitie welke stappen zij nodig acht om te komen tot een volwaardig aanbod aan kinderen dat bijdraagt aan volwaardig burgerschap. Wat kan het construct van kindcentra daaraan bijdragen en welke positie en rol gemeenten kunnen of moeten daarbij innemen of vervullen.

Waarom kindcentra

Volgens de VNG zorgt het te versnipperde stelsel ervoor dat we geen goed antwoord hebben op de vraag om een adequate doorgaande ontwikkelingslijn voor jonge kinderen in de veranderende samenleving te organiseren. Daarom heeft de VNG in 2014 met het alternatieve peuterplan gepleit voor een ontwikkelrecht voor alle peuters en de mogelijke vormgeving beschreven. De VNG ziet het ontwikkelrecht voor peuters als een eerste stap naar een goed stelsel gericht op optimale ontwikkelingskansen voor alle jonge kinderen. Nu sinds 2015 de belangrijkste zorgtaken naar de gemeenten zijn overgeheveld heeft de gemeente nog nadrukkelijker belang bij een goede ontwikkeling van alle kinderen. Immers, de uiteindelijke uitkomst van het Lokaal Sociaal Domein is dat volwassenen kunnen participeren in de samenleving en daarbij voor zichzelf en hun omgeving kunnen zorgen.

Het kindcentrum-concept betekent volgens de VNG dat kinderen binnen de reguliere voorzieningen die ondersteuning (talenten, zorg, taal etc.) krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Met andere woorden: je regelt alles om het kind heen, het kind staat centraal. Vanuit het perspectief van het sociaal domein komt zo ook het uitgangspunt van de gemeentelijke jeugdzorg: 'zicht op kind en gezin' in beeld. Dat geeft de mogelijkheid om meer preventief en sneller en gericht in actie te komen bij kinderen met beginnende zorgproblemen. Dat geldt natuurlijk ook voor andere stagnaties in de ontwikkeling van kinderen, denk bijvoorbeeld aan taalachterstanden.

Meer inzet op preventie zorgt voor snellere regulering van de problemen. Dit heeft niet alleen positieve financiële voordelen (zorgbudgetten), maar vooral ook een positieve invloed op een stabiele ontwikkeling van kinderen. In die zin kan het concept gezinnen ook ontzorgen. Ouders kunnen zich gesteund voelen doordat sprake is van pedagogisch partnerschap. Ouders staan er niet alleen voor, maar voelen de steun van de mede-opvoeders. Het gaat in de kindcentra uiteraard niet alleen om zorgproblematiek, ook het accent op individuele talentontwikkeling wordt verhoogd. En dit heeft een positieve invloed op de toekomstige arbeidsmarkt en dus op de nationale economie.

Het concept is geen blauwdruk, maar blijft lokaal maatwerk, afgestemd op vraag/behoefte van kinderen en hun ouders. Het concept biedt de juiste randvoorwaarden voor toegankelijke, moderne en op het kind afgestemde opvang, ontwikkeling en onderwijs. Om misverstanden te voorkomen is het goed erop te wijzen dat we de keuzevrijheid van ouders onderschrijven en geenszins de bedoeling hebben bijvoorbeeld de kindcentra een verplichtend karakter (zoals leerplichtverlaging) te geven. Ook moet duidelijk zijn dat het niet gaat om verschooling van het voorschoolse aanbod. Het spelenderwijs ontwikkelen staat voor de groep 0 – 4/6 voorop.

Versnipperd en tegenstrijdig beleid

Als je kijkt naar de huidige inrichting van het Nederlands aanbod voor jonge kinderen, dan constateert de VNG dat die inrichting suboptimaal is. Dat wordt zeker duidelijk als je kijkt vanuit internationaal perspectief en naar landen met een vergelijkbaar welvaartsniveau. Het buitenland laat zien dat het anders kan en moet. Ook lijkt er volgens de VNG sprake te zijn van tegenstrijdig beleid, dus van tegengestelde doelen in de diverse rijksregelgeving voor kinderen. De kinderopvang regelt feitelijk een aanbod aan ouders. Via de Wet op de Kinderopvang (ministerie SZW) worden ouders gestimuleerd tot arbeidsdeelname doordat zij tegen een meer of minder gereduceerd tarief hun kinderen kunnen onderbrengen bij derden. Ontwikkelingsstimulering is daarbij niet het doel, maar een veilig verblijf met verzorging. Afhankelijk van de aanbieder van kinderopvang kan sprake zijn van een rijk ontwikkelingsgericht aanbod, maar vanzelfsprekend is dat niet.

De WPO regelt een aanbod voor kinderen met een risico op achterstanden, de voorschoolse educatie. De regeling tracht bewust de ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren. De Jeugdwet regelt de opdracht aan gemeenten te zorgen voor hulp aan jeugdigen met zorgproblematiek, maar ook preventief beleid te ontwikkelen. Onderdeel daarvan is het versterken van het opvoedkundig klimaat in o.a. peuterspeelzalen, kinderopvang en scholen. Dan resteert nog de WMO, die regelt dat de ondersteuning van participatie en zelfredzaamheid bij de gemeente belegd wordt. Peuterspeelzalen vallen onder de werkingssfeer van deze wet. Dus feitelijk worden peuterspeelzalen gezien als voorziening die de participatie en zelfredzaamheid van toekomstige volwassenen bevorderen.

Vanuit het perspectief van de gemeente is dus het grootste belang dat alle volwassenen kunnen participeren in de samenleving en dat kinderen daartoe zich in een doorgaande lijn kunnen ontwikkelen. Kijkend naar de effecten van de gescheiden stelsels en beleidsverantwoordelijkheden ministerie van SZW (kinderopvang) ministerie van OCW (voor- en voorschoolse educatie) en ministerie van VWS (jeugdzorg en WMO) is deze scheiding niet behulpzaam bij het in de praktijk realiseren van die doorgaande ontwikkelingslijn. Doorredenerend kun je stellen dat de beoogde participatie en zelfredzaamheid van burgers niet meer dan een politiek ideaal is. Dat kan beter volgend de VNG.

Eén kind, één beleid

Het streven van de VNG is om het ingewikkelde stelsel te doorbreken en ruimte te scheppen voor het concept van integrale en inclusieve opvang en onderwijs. Een aanpak waarin het kind centraal staat en niet het stelsel of systeem. Tegen de stroom in zijn op vele plekken in het land verdergaande ontwikkelingen in de vorm van kindcentra. Op lokaal niveau proberen maatschappelijke partners het op centraal niveau gescheiden beleidsstelsel van voorschool-, opvang en primair onderwijs meer als één geheel te benaderen. Iedere partij op zich heeft belang bij meer samenhang en bij een gezamenlijke inzet. Het zorgt voor versterking van de eigen kernactiviteiten, alles in het belang van de ontwikkeling van elk kind. De drijfveer voor lokale partijen is dat de kindcentra een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen. Problemen die vaak pas zichtbaar worden op latere leeftijd, denk aan laaggeletterdheid, schooluitval, werkloosheid, slechte gezondheid en armoede. Het kind centraal stellen en de inzet om de ondersteuning in brede zin om het kind heen regelen is in de huidige beleidscontext niet goed mogelijk. Samenwerken tussen partners en het realiseren van kindcentra is niet onmogelijk, maar het vergt creativiteit en energie van de betrokkenen. Dit gaat onherroepelijk ten koste van de directe inzet op kinderen.

Gemeentelijke regie en randvoorwaarden

De gemeente is verantwoordelijk voor de outcome van het sociaal domein. Het resultaat moet uiteindelijk zijn dat iedere volwassenen zich zelfstandig kan redden in de participatiesamenleving. Gemeentelijke regie hierop voeren betekent in de praktijk dat de gemeente regie en beleid moet voeren gericht op het aanbod voor alle kinderen. Het werken met en voor kinderen moet in de praktijk binnen de kaders van het sociaal domein, een ongedeelde, ongesegmenteerde werkelijkheid zijn. In tegenwoordige werkelijkheid opereren de partijen noodzakelijkerwijs vanuit hun eigen opdracht en verantwoordelijkheid binnen de gescheiden wet- en regelgeving. De gemeente is de enige partij die het algemeen belang moet afwegen binnen de democratische context (controleerbaar). Op basis van die afweging worden politieke keuzes gemaakt die invloed hebben op de randvoorwaarden van het beleid. De gemeente is mede hierdoor bij uitstek de partij om maatschappelijke partijen te verbinden en tot maatschappelijk partner te maken op basis van een gezamenlijke en gedragen visies en doelen. De ontwikkeling van kindcentra gebeurt idealiter van onderop. Gemeentelijke regie betekent daarbij vooral het verbinden van partijen op inhoud en het faciliteren van het proces. De gemeente kan daarbij een meer of minder sturende rol op zich nemen. Dit is afhankelijk van de lokale situatie. In een landelijk beleidskader moet deze positie van de gemeente verankerd zijn. Gemeenten moeten hiermee uitgedaagd worden om de ontwikkeling van kindcentra ter hand te nemen. Gemeenten hebben daarnaast vrije regelruimte nodig om maatwerkoplossingen te creëren. De situatie is immers overal verschillend, de vraag/behoefte van kinderen en ouders is verschillend, maar ook de lokale middelen (aanbod, partijen, financiën) verschillen. Wie goed wil regisseren om dat maatwerk te kunnen realiseren heeft (relatieve) vrijheid nodig voor het beste resultaat.

Wat moet er landelijk gebeuren?

De verdere ontwikkeling van integrale kindcentra vraagt volgens de VNG om een aantal landelijke stappen.

1. Een landelijk beleidskader opgesteld vanuit een heldere visie op de ontwikkeling van kinderen met de noodzakelijk randvoorwaarden voor uitvoering van het beleid. Hierbij hoort éénduidige en samenhangende wetten regelgeving, inclusief één financieringsstroom en /systematiek. Op termijn kan gedacht worden aan een wet op de Primaire Ontwikkeling.
2. Eén duidelijke opdracht aan gemeenten in het landelijke beleidskader gericht op regie en aansturing.
3. Bovenstaande betekent ook uniforme kwaliteitseisen voor personeel, inhoud en accommodatie en één toezichtskader.
4. Ruimte (regelruimte) voor passende maatwerkarrangementen. Denk hierbij aan een combinatie van leerkracht en pedagogisch medewerker en zorgmedewerker of een combinatie van leeftijdsgroepen peuters en kleuters.
5. Ruimte voor gezamenlijke inzet van publieke en private middelen voor het bereiken van een gemeenschappelijk doel: een ontwikkelingsgericht aanbod voor kinderen. Naast de financiering van gemeenschappelijke activiteiten betreft dit ook de accommodatie, de huisvesting van de voorzieningen. Nadere vrijheden in het meervoudig gebruik van schoolgebouwen zodat partners bijvoorbeeld in de gelegenheid worden gesteld om investeringen te plegen in meerjarig perspectief.
6. Mogelijkheid tot (met inachtneming van waarborgen voor privacy) het (laten) raadplegen van inkomensgegevens van ouders door gemeenten. Dit om inkomensafhankelijke bijdragen voor activiteiten te kunnen vaststellen. Dit met het oog op de betaalbaarheid en haalbaarheid van het leer- en ontwikkelrecht dat wordt nagestreefd.
7. Voldoende structurele financiële middelen (gemeentefonds) voor het realiseren van toegankelijke basisvoorzieningen.

8. Op korte termijn, vooruitlopend op de aanpassing van kaders op rijksniveau, de mogelijkheid voor lokaal maatwerkarrangementen van onderwijs, opvang en zorg waarbij in overleg met de rijksoverheid en toezichthouders afgeweken kan worden van huidige, gescheiden (wettelijke) kaders.

Inzet gemeenten op korte termijn

Voor de korte termijn is het voorstel daarom om in een aantal gemeenten, die bereid zijn te investeren samen met bereidwillige lokale partners, proeftuinen kindcentra (verder) te ontwikkelen. In diverse kopgroepgemeenten zijn al flinke stappen gezet. Voor die proeftuinen is vrije regelruimte nodig. Dat betekent dat vrijstelling komt van knellende regelgeving. Hiervoor stuurt de VNG een reactie op de brief van minister Asscher en staatssecretaris Dekker op het verzoek om experimenteerruimte van PO raad, MO groep en Brancheorganisatie Kinderopvang. In bedoelde brief staat feitelijk dat er nu al voldoende mogelijkheden zijn om kindcentra te ontwikkelen. In de VNG reactie worden de bewindslieden geïnformeerd over de proeftuinen die in gemeenten ontwikkeld gaan worden waarbij knellende regels niet worden toegepast. Het Rijk wordt uitgenodigd de ontwikkelingen in de proeftuinen te volgen en waar nodig te ondersteunen. Met de PO raad, de MO groep en de Brancheorganisatie Kinderopvang (indien bereid) zal hierover afstemming plaats vinden. Uiteraard worden ook de Inspecties voor het onderwijs en de kinderopvang geraadpleegd en betrokken.

6. VVE-beleidsgroep Zaanstad – Missie/visie op VVE in relatie tot Integrale Kindcentra

Vertegenwoordigers van bij VVE in Zaanstad betrokken partners hebben een Zaanse visie ontwikkelt op VVE. De plek van VVE binnen een Integraal kindcentra speelt daarbij een belangrijke rol. Daarnaast zijn veel van de uitgangspunten in de visie ook van toepassing op de bredere inzet binnen een IKC op de ontwikkeling van jonge kinderen.

Missie

- *Elk kind in Zaanstad heeft het recht om zich optimaal te ontwikkelen.*
VVE is een onderdeel van een palet aan interventies waarmee we kinderen de kans bieden om hun potentieel te ontwikkelen en de risico's die ze lopen op een ontwikkelingsachterstand te verkleinen of te voorkomen.
- *We richten ons op een ononderbroken ontwikkelingslijn van 0 – 13 jaar.*
Investeren in kinderen vanaf zo jong mogelijke leeftijd en het creëren van een ononderbroken ontwikkelingslijn bieden de beste voorwaarden voor een optimale ontwikkeling voor alle kinderen.
- *Ouderparticipatie is essentieel.*
Wij werken vanuit gelijkwaardigheid met ouders samen bij het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen, ieder vanuit haar / zijn kennis, kracht en vermogen. Wederzijds respect en vertrouwen vormen voor ons de basis in deze samenwerking.

Visie

De ontwikkelbehoeften van de kinderen vormen het uitgangspunt voor de pedagogische en educatieve aanpak en het VVE-activiteitsaanbod. Het VVE-aanbod maakt onderdeel uit van een educatief aanbod voor *alle* kinderen van 0 – 13 jaar. Door de pedagogische en didactische aanpak aan te laten sluiten bij de ontwikkelbehoeften van de kinderen, ontstaat voor de kinderen een passend aanbod dat aansluit bij hun niveau, maar ook bij hun leerstijl. We realiseren passend onderwijs en passende kinderopvang. Kinderen met beperkingen nemen zoveel mogelijk deel aan het reguliere aanbod: we werken *“inclusief”*. Om een passend aanbod te realiseren voor alle kinderen van 0 – 13 jaar ontwikkelen we in Zaanstad integrale kindcentra (IKC 's). Binnen een IKC is er sprake van één pedagogische visie. De werksoorten binnen het IKC werken echt samen en vormen één team. Een goed functionerend IKC vraagt om regie op de uitvoering van VVE en van ouderparticipatie: op elk IKC is er één persoon belast met de regie van het IKC.

Binnen het aanbod voor jonge kinderen is er sprake van een optimale balans tussen aandacht voor de diverse ontwikkelingsgebieden, zoals taal, rekenen, sociaal emotionele ontwikkeling en motoriek. Het VVE-aanbod is gericht op de brede ontwikkeling van de kinderen. Jonge kinderen ontwikkelen zich via spel. Professioneel begeleide spel- en interactiesituaties stimuleren de ontwikkeling van kinderen het sterkst. Bovendien sluit een spelmatige aanpak aan bij de manier waarop jonge kinderen zich nieuwe kennis en vaardigheden eigen maken.

Een combinatie van kwalitatief hoogwaardig VVE en betrokkenheid van ouders bij het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen maakt de effecten van VVE sterker en langer merkbaar. Wij streven naar een optimale ouderbetrokkenheid. Ouders en professionals zijn gelijkwaardig, in erkende ongelijkheid en gaan samen op zoek naar het beste voor kinderen.

We volgen de ontwikkelingen in het onderwijsbeleid en de opbrengsten van onderzoek dat antwoord kan geven op de vraag “wat werkt en wat niet werkt” en passen dit toe in ons beleid en aanbod. Het VVE aanbod voorziet in een brede ontwikkeling en het ontwikkelen van de vaardigheden van de 21^e eeuw. Hieronder vallen: probleemoplossend vermogen, ICT-vaardigheden, creativiteit, kritisch denken, communiceren, sociale en culturele vaardigheden, zelfsturing en samenwerken.

B. Gespreksverslagen

Met twee coördinatoren van Centrum Jong is twee keer een gesprek gevoerd, op 28 januari en 22 maart 2016. Omdat Centrum Jong de opdracht heeft gekregen te integreren met de jeugdteams en omdat de preventieve aanpak voor alle kinderen in het eerste gesprek niet aan de orde kwam, sloot de gemeente aan bij het tweede gesprek. Dit document omvat beide gespreksverslagen.

1. Verslag gesprek Centrum Jong (CJ) donderdag 28 januari 2016

Aanwezig: Lidwien Remmers en Monique Schweitz (coördinatoren Centrum Jong), Marja Bruinsma (Agora), Martine Modderman (Zaan Primair)

Toelichting

De ontwikkeling van de toekomstvisie op het IKC wordt met Centrum Jong besproken naar aanleiding van de volgende vragen:

- Partners van het IKC
Als basis bij het IKC gaan we uit van één school met haar kinderopvangpartner. Zien jullie CJ als partner? Hoe verhoudt CJ zich tot de anderen? Wat mag je van elkaar verwachten? Hoe kunnen we de samenwerking organiseren tussen gescheiden werelden?
- Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?
Partnerschap raakt ook de huisvesting van het IKC. Of er sprake is van samenwonen of samenwerken. Hoe zien de coördinatoren dit?
- VVE doelgroep en preventieve aanpak voor alle kinderen
Hoe ziet CJ haar rol m.b.t. de VVE aanpak in het IKC? Wat valt op te merken over het IKC – CJ en een preventieve aanpak voor alle kinderen?
- Wat betekent het IKC voor jou in jouw functie/rol? Wat biedt het IKC je en waarom zou jij het willen?

Gespreksverslag

Partnerschap

Lidwien en Monique staan op het standpunt dat CJ een vaste partner is van het IKC. Een aantal factoren legitimeren deze positie:

- Het volgen van 90% van alle kinderen in de Zaanstreek
- de deelname van CJ aan het jeugdteam;
- de activiteiten in het kader van een preventieve aanpak;
- de pedagogische lijn die er is via de jeugdverpleegkundigen;
- de kennis van CJ van wijken;
- de mogelijkheid om maatwerk te bieden aan het IKC.

Van de gemeente heeft CJ de opdracht gekregen om CJ en de jeugdteams te integreren. Dat beoogt de coördinatie en afstemming te regelen van alle zorgactiviteiten rondom het kind en de leefwereld van het kind. Het zal leiden tot een totaalaanpak waarbinnen sprake zal zijn van ondersteuning op maat en procesregie op specialistische hulp. Deze factoren verklaren CJ, in de overtuiging van de coördinatoren, tot een zgn. 'preferred' partner. De kernpartners zijn, zo bevestigen zij, onderwijs en kinderopvang. Hun deelname aan het ontwikkelen van een overstijgende bestuurlijke visie is vanzelfsprekend. De activiteiten van CJ op locatieniveau van elk IKC wordt bepaald door hetgeen

daar nodig is aan preventieve of curatieve aanpak. De intensiteit en de vorm van de samenwerking krijgen gestalte in onderling overleg.

Het klimaat is rijp voor een omslag: niet het aanbod is bepalend voor de rol van het CJ in het IKC maar de vraag. En dat betekent de mogelijkheid om maatwerk te kunnen leveren. CJ ziet graag dat de IKC regisseurs hen actief uitnodigen om in gesprek te gaan.

Kenmerken

De rol van CJ binnen het IKC zou op maat en in onderling ontwikkeld moeten worden, binnen bestuurlijk gestelde vaste kaders. Het uitgangspunt voor het CJ is het kind en zijn/haar leefwereld. Kenmerken van de samenwerking zijn een open cultuur en samenwerking; transparantie en korte lijnen.

De leer – en leefomgeving in het IKC

- Inhoud

CJ heeft kennis van de pedagogische leefwereld van kinderen. Er kan door hen worden bijgedragen aan de ontwikkeling van een gezamenlijk pedagogisch klimaat in het IKC. Op het vlak van ouderbetrokkenheid en opvoeding & ontwikkeling kan CJ maatwerk leveren in elke wijk. Het aanbod aan ouders kan uitstekend worden aangeboden op locatie. Samenwerken op basis van thema's voor kinderen is mogelijk, bijvoorbeeld op onderwerpen als water – bewegen – gezond leven – voeding etc.

- Inrichting

Vanuit de kennis van de leefwereld van kinderen kan CJ bijdragen aan een extra kijk op huisvesting en de fysieke inrichting van het IKC: de inrichting van de rijke speelleeromgeving binnen en buiten het gebouw, aandachtspunten bij inpandige ruimten, ruimten voor training/ontmoeting van kinderen en ouders, stilteruimten en plekken voor bewegen en tips voor de klimaatbeheersing.

Een vervolggesprek, er liggen nog gespreksonderwerpen open, zal plaatsvinden met de OAB werkgroep en Lidwien en Monique. We vragen Frieda Both vanuit de gemeente om ook te participeren.

2. Verslag gesprek met Centrum Jong en de gemeente op dinsdag 22 maart 2016

Aanwezig: Lidwien Remmers en Monique Schweitz (coördinatoren Centrum Jong), Frieda Both (beleidsadviseur gemeente Zaanstad) en Dorien Giesberts (Projectleider Senior), Marja Bruinsma (Agora), Martine Modderman (Zaan Primair)

Het IKC is de plek waar kinderen en verschillende organisaties samenkomen, waar veel kan worden gezien en gesignaleerd. De constatering bij gemeente en Centrum Jong is: je kunt er ook aan de slag met elkaar. Zowel preventief als curatief en de vraag is: wat is nodig om de (specialistische) ondersteuning te bieden die noodzakelijk is? Voor kind, school en/of ouders. Dit kan "locatie gekleurd" zijn. Voor ouders moet het IKC ook een plek zijn waar ze terecht kunnen met hun, soms lastige, vragen.

De gemeente is voornemens om professionals bij elkaar te brengen in een werkconferentie die werkzaam zijn bij organisaties rondom het jonge kind van 0-6 jaar. De vraag is of we genoeg doen of

is er 'Meer aandacht nodig voor een goede aanpak om zo verergering van problematiek voor te zijn'. Vragen die hierbij aan de orde kunnen komen zijn onder meer: hoe kunnen we preventieve zorg bieden? Hoe vergroten we het signalerend vermogen in de voorschoolse en de vroegschoolse voorzieningen?

Het IKC in Zaanstad kent met name een start voor kinderen op de leeftijd van 2,5 jaar. De verbinding met peuterspelen dat wordt uitgevoerd door de kinderopvangpartners van de schoolbesturen heeft hier een impuls in gegeven. De verbinding met kinderdagverblijven met opvang tussen 0-2,5 jaar is beduidend minder aan de orde in het IKC. De coördinatoren van Centrum Jong vragen ook voor deze doelgroep aandacht. Zij signaleren dat de instroom van deze kinderen in het peuterspelen te zien geeft dat veel kinderen nog maar beperkt vaardigheden beheersen. Er is sprake van onderstimulatie. Kinderen komen nog maar weinig buiten (kinderen onder de vier jaar zien we eigenlijk niet meer 'buiten') waardoor er ook weinig stimulans is op de motoriek. En zij signaleren een toenemende armoede, wat belemmerend is voor de ontwikkeling van kinderen. Daarbij is het opvoedkundige deel van de pedagogiek uit het onderwijs verdwenen en het opvoedkundig vermogen is ook steeds minder aanwezig in de gezinnen zélf. Hierdoor zien professionals een hiaat ontstaan dat tot problemen leidt. De samenleving keert zich steeds meer naar 'binnen'.

Een focus op het jonge kind vraagt derhalve ook om een focus op de ouders zelf. De betrokkenheid van ouders zal op een andere manier aangeboord en vormgegeven moeten worden. Meer relatiegericht, in maatjesprojecten bijvoorbeeld. Onderwijs en zorg ontwikkelen hierin nog maar weinig samen en het onderwijs vraagt met name om die gezamenlijke ontwikkeling. Frida herkent dit en ondersteunt dit. We zien dat als een nieuwe opdracht.

Het preventieve deel vraagt om aandacht vanaf -9 maanden. De plek waar het kind is, wordt uitgangspunten voor het handelen en is locatiegekleurd: het ene IKC kent een andere samenstelling van doelgroep dan anderen. Het IKC zelf is een overzichtelijke netwerkconstructie, niet noodzakelijkerwijs gehuisvest in één gebouw. Ouders en professionals staan samen voor vraagstukken als: waartoe voeden wij hier op? Wat moeten we doen? Wie hebben we nodig? Aansluiting op elkaar, zowel bestuurlijk, als ambtelijk als vanuit het werkveld is noodzakelijk voor een goede en geïntegreerde aanpak in het IKC.

C. Werksessies

1. Werksessie Agora – TintelTuin/PeuterTuin

1. Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

Wanneer de kinderen van het IKC doorstromen in een doorgaande lijn naar het VO hebben wij er alles aan gedaan dat het kind zich optimaal heeft kunnen ontwikkelen binnen de eigen capaciteiten. Zij kunnen zich, met zelfvertrouwen en zelfinzicht, zelfstandig redden omdat zij beschikken over genoeg kennis en vaardigheden om deze te verkennen en met een nieuwe context om te kunnen gaan. Zij kunnen zichzelf zijn met respect voor de ander en de omgeving en geven vorm aan sociaal burgerschap.

Zij kijken terug op een fijne tijd waarin zij spelenderwijs en met plezier leerden in een omgeving die zich kenmerkte door een doorgaande pedagogische – en ontwikkelingslijn, brede persoonlijke ontwikkeling/bildung, succes ervaringen, duidelijkheid en veiligheid.

2. Wat zegt dit over de partners van het IKC?

De partners (onderwijs en opvang) in het IKC delen een gezamenlijke visie op het kind en zijn ontwikkeling en handelen daar in één lijn naar. Zij realiseren met elkaar een cultuur die daaraan ten grondslag ligt. Zij voelen zich met elkaar verantwoordelijk voor alle kinderen in het IKC, ongeacht de groep of het moment waar (-op) het kind zich in bevindt en hanteren daarbij een eenduidige aanpak.

In het IKC staat de ontwikkeling van het kind centraal, dit bepaalt de (externe)partners, het handelen en de cultuur. De basishouding van de interne partners is samenwerking met een open (leer-) houding op basis van gelijkwaardigheid vanuit een erkende ongelijkheid. Het geven en ontvangen van feedback zijn belangrijke vaardigheden van de werknemers.

De samenwerking tussen de partners organiseren wij door het inrichten van een cultuur van vragen stellen aan elkaar, het (ver-)kennen van elkaars werkgebied en kwaliteiten, investeren in gezamenlijke (studie-) bijeenkomsten en het werken met middelen die bijdragen aan het realiseren van een doorgaande lijn, zoals één kindvolgsysteem.

3. Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

Het pedagogisch klimaat kenmerkt zich door veiligheid en éénduidigheid in inrichting (bijvoorbeeld spelhoeken), afspraken, cultuur en (IKC-)taal. Het pedagogisch klimaat ondersteunt het eindprofiel.

De omgeving draagt bij aan de ontwikkeling van het zelfvertrouwen van het kind. Stabiliteit en het welbevinden de basiskenmerken zijn voor optimale ontwikkeling. Het kind mag zichzelf zijn met respect voor de ander en de omgeving.

4. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

- voelt zich in de kern betrokken bij de ontwikkeling van kinderen,
- heeft affiniteit met het werken met kinderen en groepen kinderen,

- stelt de ontwikkeling van het kind centraal,
- realiseert een goede pedagogische en rijke leer- en ontwikkelomgeving,
- is leergierig met een open leerhouding,
- professionaliseert zich,
- is respectvol naar het kind, zijn omgeving en de partners,
- denkt en handelt vanuit gelijkwaardigheid en gezamenlijkheid,
- denkt en handelt met het oog op perspectief,
- werkt (goed) samen ook met externe partners,
- durft zich kwetsbaar op te stellen,
- realiseert een fysiek en sociaal veilige omgeving,
- werkt aan de brede ontwikkeling van het kind,
- ziet het IKC voor het kind en zichzelf als een meerwaarde,
- werkt en denkt in verbinding met andere organisaties dan de eigen.

De veilige werkomgeving kenmerkt zich door duidelijke visie met dito beleid en organisatiestructuur en faciliteert de professionele ontwikkeling en samenwerking.

5. Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

De binnen- en buitenomgeving is veilig en draagt mede daardoor bij aan de (ontwikkeling) van de zelfstandigheid.

De inrichting is in het hele gebouw in één lijn, de ruimten en meubilair flexibel in gebruik.

De ruimten zijn voor multifunctioneel gebruik geschikt en niet geclassificeerd.

De huisvesting maakt bildung, de brede ontwikkeling, ontmoeten en leren door ontmoeten mogelijk. De buitenruimte daagt uit tot spelen en prikkelt de fantasie en prikkelt om tot spel te komen.

2. Werksessie Agora – GMR

1. Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

Wanneer kinderen het IKC verlaten om door te stromen naar het VO is aan alle kerndoelen voldaan en presteren de kinderen naar vermogen.

Zij hebben dan voldoende zelfvertrouwen. Dit betekent dat zij een nieuwe omgeving kunnen verkennen en zich daarin kunnen redden omdat zij zich:

- durven uit te spreken,
- bewust zijn van hun sterke punten en hun kracht,
- deze durven in te zetten zodat ze laten zien wat zij kunnen op cognitief en sociaal gebied.

Zij zijn zelfverzekerd en zelfbewust en in staat om zich te kunnen redden wanneer de technologie faalt.

De kinderen zijn communicatief vaardig in, bij voorkeur, meer dan twee talen. Zij kunnen omgaan met religieuze, levensbeschouwelijke, sociale, fysieke en cognitieve verschillen. Zij hebben verschillende culturen leren kennen kunnen daarmee omgaan.

Om kinderen in hun ontwikkeling optimaal te kunnen stimuleren, is er sprake van één doorgaande lijn, zijn er voldoende middelen en is er voldoende begeleiding en tijd om dit te realiseren. De professional is in staat tot goede observatie, goede signalering en het ontwikkelen van een aanbod dat aansluit op de zone van de naaste ontwikkeling.

In het IKC is men zich er van bewust dat de eerste zes jaren van de ontwikkeling van een kind cruciaal zijn. Dit is te zien in de keuzes die worden gemaakt; te denken valt aan groepsgrootte en competenties van de professional.

De ouder is belangrijk in de ontwikkeling van het kind, dit is zichtbaar in de organisatie en het handelen van de professional. Dit impliceert dat er ook aanbod voor ouders in het IKC kan zijn. Er wordt gestreefd naar een balans in de aantallen vrouwelijk en mannelijk personeel.

2. Wat zegt dit over de partners van het IKC?

De externe partners van het IKC werken samen met de kernpartners, centraal staat hierbij de ontwikkeling van het kind. Bij externe partners valt te denken aan de gemeente, schoolmaatschappelijk werk en andere specialisten. Hieronder vallen ook specialisten binnen de vakgebieden (bijvoorbeeld techniek).

De samenwerking tussen de externe en interne partners wordt bevorderd wanneer er in het IKC sprake is van één kindvolgsysteem (waarbij de wet op de privacy is geborgd) en de wanneer de externe partners ook de visie en de missie van het IKC kennen en daar naar handelen. De partners hanteren dezelfde (pedagogische) taal en dezelfde regels als de kernpartners in het IKC. In samenwerking met elkaar “stomen zijn de kinderen klaar” voor de echte wereld.

3. Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

In het IKC wordt gewerkt aan het welzijn en welbevinden van de kinderen: het welbevinden is immers een basisvoorwaarde voor een optimale ontwikkeling.

In het IKC:

- mag een kind zich gekend weten,
- worden dezelfde regels en afspraken gehanteerd,
- is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle kinderen,
- wordt er gewerkt in een doorgaande lijn,
- zijn er geen “eilanden” omdat er één gezamenlijk belang is: de optimale ontwikkeling van elk kind,
- is er voor de kinderen een logische opbouw (leeftijd gerelateerd) in structuur, regels en eigen verantwoordelijkheden, mate van eigenaarschap,
- wordt er (met externen) gewerkt aan één plan voor het IKC, het team, het kind, de ouder,
- is er sprake van een goede afstemming waardoor de onderdelen binnen het IKC op elkaar aansluiten,
- is sprake van sociale veiligheid voor kinderen en volwassenen,
- leert een kind omgaan met teleurstellingen en uitgestelde aandacht,
- hebben de volwassenen een voorbeeldfunctie en handelen daar naar,
- heeft de professional een opvoedende rol naast de ouder die de hoofdrol in de opvoeding heeft.

4. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

De professional is betrokken op het kind en beschikt over voldoende kennis en vaardigheden zodat het zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen en kan zijn wie het is. De professional is leerstof én relatie gericht en faciliteert en ondersteunt de brede ontwikkeling, beschikt over goede communicatieve vaardigheden zodat hij/zij vaardig is in het contact met alle doelgroepen en biedt sociale en fysieke veiligheid.

5. Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

De inrichting van het gebouw:

- is multifunctioneel; biedt gelegenheid tot samen vieren, ontmoeten en leren en ontwikkelen,
- biedt ruimte aan de brede ontwikkeling inclusief techniek,
- biedt ruimte voor de kernpartners en eventueel specialisten,
- biedt fysieke veiligheid zonder dat dit het kind ontslaat van de eigen verantwoordelijkheden t.a.v. de veiligheid,
- draagt bij aan de zelfredzaamheid, het zelf oplossend vermogen, de creativiteit en de autonomie van het kind.

In het gebouw is sprake van een rijke leeromgeving met actuele bronnen.

3. Werksessie Zaan Primair, met MR Herman Gorter

1. Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

21e century skills: samenwerking, creatief denken, oplossingsgericht, mediawijs

Sociale vaardigheden: culturele en creatieve vaardigheden: muziek, dans, toneel, techniek, ICT.

Burgerschapsvaardigheden/maatschappelijke ontwikkeling

Competent en vaardig: zelfstandigheid, kritisch vermogen, zelfredzaamheid, onderscheiden van hoofd en bijzaken, emotionele stabiliteit, sociale ontwikkeling, verbanden leggen, samenwerken, flexibiliteit, inlevingsvermogen, zelfbewustzijn, zelfvertrouwen, autonomie, relaties, mediawijsheid, conflictoplossend vermogen, communicatieve vaardigheid, brede ontwikkeling, talentontwikkeling voor alle kinderen (holistisch beeld)

Het IKC biedt brede ontwikkeling voor alle kinderen: het aanbod in het IKC (waaronder naschoolse activiteiten) is beschikbaar voor alle kinderen en er zijn geen buitenstaanders.

2. Wat zegt dit over de partners van het IKC?

Het IKC bestaat uit de vast kernpartners onderwijs en opvang. Daarnaast heeft het IKC verbinding met partners die bijdragen aan de visie en de behoeften van kinderen. Te denken valt aan: Centrum Jong, logopedie, fysiotherapie, kindercoach, Fluxus. Natuurlijk zijn ook ouders partners in het IKC. Overleg met hen is vanzelfsprekend. Het IKC onderhoudt ook contacten met andere scholen, PO en MBO, maar ook de opleidingen.

3. Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

Het IKC biedt een veilige, gezellige, rijke leeromgeving. Het biedt kinderen uitdaging in allerlei verschijningsvormen en de mogelijkheid om digitale kennis te verwerven. Er is sprake van een goede balans tussen leren en spelen, inspanning en ontspanning. Er is voldoende afwisseling en balans tussen schoolse – en niet schoolse tijd in de periode tussen 7.00 en 18.30 uur. In het IKC delen we dezelfde normen en waarden en spreken we dezelfde taal. We zijn helder over onze verwachtingen en flexibel in hoe we op elkaar reageren.

4. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

Kenmerken: betrokkenheid, gericht op relatie met het kind. Solidariteit, acceptatie, reflectie, professioneel, open, vernieuwend, goed samenwerken, rolmodel, out-of-the-box kunnen denken. Open. Ook het personeel van het IKC vormt een afspiegeling van de samenleving.

Competent. Kennis van ontwikkeling en gedrag van kinderen. Pedagogische, didactische, interpersoonlijke, organisatie, samenwerking, onderzoek en ontwikkeling, ICT, reflectie

5. Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

- Eenduidigheid in uitstraling en inrichting
- Uitdagende inrichting, biedt digitale mogelijkheden en een rijke speel-leeromgeving
- Flexibele ruimte-indeling (schuifwanden)

4. Werksessie met schooldirecties en management kinderopvangpartners

Onderwijs

Agora: Marjan Tromp, Ronald Numan en Marga Bakker (schooldirecteuren) en Marja Bruinsma (beleidsadviseur onderwijs)

Zaan Primair: Nico Beugeling, Adrienne Fransen, Marian Kuiper (schooldirecteuren) en Martine Modderman (beleidsmedewerker)

Kinderopvang

Babino: Mandy Beets (directeur), Marleen Zwart (medewerker)

't Boefje: Angela Grooters en Charity Bolhoeve

Freekids: Marit Huizinga (directeur), Cynthia Segovia (kwaliteit en veiligheid)

TintelTuin: Marielle Devilee (innovatieadviseur), Imke Odé (regiomanager)

Baloe: Mick de Leeuw

Gemeente Zaanstad: Jasper Varwijk (Strategisch adviseur Onderwijs)

1. *Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?*

- Kinderen krijgen kennis aangereikt die hen in staat stelt op cognitief vlak de einddoelen van het onderwijs te behalen
- In het IKC krijgen de kinderen breed aanbod dat bijdraagt aan een brede ontwikkeling (bildung)
- 21^e eeuwse vaardigheden
- Burgerschap
- Sociale vaardigheden en culturele vaardigheden. Maar ook: ze kennen andere culturen.
- Kinderen kunnen plannen en samenwerken
- Hierdoor zijn kinderen in staat tot eigenaarschap. Ze zijn zelfbewust, vol zelfvertrouwen en ondernemend. Ze hebben zelfkennis en zijn flexibel. Ze kennen hun eigen talenten. Ze beseffen: 'ik oefen invloed uit'.
- Er is sprake van 'welbevinden'. Omdat we kinderen naar vermogen brengen.
- Kinderen kijken met plezier terug op hun IKC tijd.

2. *Wat zegt dit over de partners van het IKC?*

- Onderwijs en opvang vormen de kernpartners in het IKC. Er is sprake van één regie op het IKC en één team dat dezelfde taal spreekt. Er is één programma voor kinderen met een doorgaande lijn en één gezamenlijk ontwikkelvolgsysteem. Vaste (contact-)personen vormen vertrouwde gezichten.
- Bestuurders en gemeente dragen zorg voor integraal beleid dat doorgevoerd kan worden tot op alle niveaus. De IKC ontwikkeling is zo flexibel mogelijk en wordt op elke locatie in relatie gebracht met de diversiteit en de behoeften van de doelgroepen en de wijk. Partners van het IKC worden hierdoor bepaald en leveren preventieve of curatieve ondersteuning (Centrum Jong). Ook sportieve en creatieve partners kunnen deel uitmaken van het IKC. En ouders zijn zowel doelgroep als partners in het IKC.

- De partners in het IKC zijn gelijkwaardig aan elkaar en werken samen vanuit dezelfde visie en opdracht. Ze respecteren elkaars deskundigheid en weten elkaar te vinden dankzij korte lijnen. De ontwikkeling van het kind staat voor alle partners centraal.

Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

- Het IKC is een veilige omgeving. Zowel fysiek als sociaal-emotioneel. De inspectienormen zijn niet belemmerend voor de samenwerking
- Eenduidigheid. In leerlijnen, taal, visie (aandachtspunt want niet vanzelfsprekend!) Maar ook in regels en afspraken waarbij voorspelbaarheid belangrijk is. Eénzelfde methodiek of programma zoals Kanjertraining, vreedzame school etc. kan helpen bij het realiseren van een doorgaande lijn
- Beïnvloeding van de ontwikkeling van kinderen door zelfstandigheid te bevorderen, zelfvertrouwen te kweken. Ruimte voor leren én ontspannen. Welbevinden van het kind is belangrijk.
- Bestuurlijke vrijheid om een locatie gebonden aanpak te realiseren in relatie tot doelgroep kinderen én ouders. Ouders doelgroep en partner.

3. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

De IKC-professional onderschrijft de visie op het IKC. Hij/zij is pedagogisch en didactisch (in meer of mindere mate en in relatie tot de kerntaak..) competent. De professional is in staat om kinderen **datgene te bieden wat nodig is voor hun brede ontwikkeling. Hij/zij is:**

- Communicatief vaardig
- Stelt kinderen en hun behoeften centraal
- Is flexibel
- Coachend
- Vindt kinderen leuk
- Kan goed samenwerken met ouders en andere partners

Er is in het IKC sprake van gezamenlijke scholing en een functiebouwwerk dat onder meer bestaat uit specialisten.

4. Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

De huisvesting kenmerkt zich door begrippen als 'samen', 'open', flexibel en 'ruimte'. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt met schuifdeuren. Er zijn soorten ruimten zoals: doe-ruimten, ontmoetingsruimten, stilte-ruimten. De buitenruimte is avontuurlijk. In een IKC is geen sprake meer van 'eigen lokalen', en de professionals ontmoeten elkaar in gezamenlijke ruimten.

Ook bij het huisvesten van een IKC, dat zoveel mogelijk partners samenbrengt in een MFA, worden kinderen, ouders en de buurt betrokken. De openstelling van het IKC is zo ruim mogelijk maar vereist goed geregeld beheer. Het kostenaspect is daarom erg belangrijk en het IKC vereist integraal beleid op gemeentelijk niveau.

5. *Wat biedt het IKC mij?*

Het IKC is een must, het is de toekomst en dat is vanzelfsprekend. Onderwijsconcepten van nu zijn niet langer houdbaar. Het IKC biedt allerlei mogelijkheden tot samenwerking en vernieuwing en die kans moeten we grijpen. Het is echt tijd voor actie.

5. Werksessie met pedagogisch medewerkers Freekids

1. Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

Kinderen:

- Zijn sociaal vaardig
- Hebben zelfkennis
- Hebben respect en waardering voor anderen en andere culturen
- Hebben inlevingsvermogen
- Houden rekening met anderen
- Zijn communicatief vaardig
- Kunnen zichzelf verduidelijken
- Zijn weerbaar
- Hebben gevoel voor de verhouding individu-deel van geheel
- Zijn zelfstandig
- Hebben eigenwaarde
- Bezitten een zelf oplossend vermogen

2. Wat zegt dit over de partners van het IKC?

Partners organiseren activiteiten samen en stemmen hun jaarplanning op elkaar af

Partners worden samen geschoold op essentiële onderdelen

Het aanbod van partners is gerelateerd aan de doelgroepen in het IKC op locatieniveau

Er is sprake van een duidelijke overlegstructuur

N.B: het kostenplaatje is een aandachtspunt: veel kan (nog) niet

3. Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

In het IKC staat het kind centraal. Kinderen krijgen de ruimte om zich als individu te ontwikkelen maar er is ook aandacht voor de deelname aan de samenleving en wat dat van je vraagt in 'samen leven'. Professionals durven dingen laten te gebeuren in het IKC en kinderen zelf zaken op te laten lossen. Waar nodig helpen de professionals. De medewerkers in het IKC handelen en spreken vanuit positiviteit en vertrouwen, hebben hoge verwachtingen van kinderen en geven dagelijks complimenten. Door het eenduidige, veilige en positieve klimaat in het IKC zijn kinderen weerbaar en flexibel.

4. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

De professional is competent op zijn vakgebied, kan samenwerken en planmatig werken. Hij/zij draagt zorg voor het delen van kennis van kinderen, een goede overdracht tussen partners en stelt het kind centraal. Hij/zij heeft competenties die bijdragen aan datgene wat het IKC zichzelf ten doel heeft gesteld. De professionals vormen één team en zijn een eenheid.

5. Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

Samen in het gebouw wonen en werken

Dezelfde regelgeving en inspectienormen

Een gebouw waarin wat we willen bereiken voor kinderen wordt ondersteund en gestimuleerd, zoals bijvoorbeeld zelfstandigheid

6. Werksessie met pedagogisch medewerkers Babino

1. Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

Wanneer de kinderen het IKC verlaten zijn ze zelfstandig en bezitten ze goede sociale vaardigheden. Ze maken contact met andere mensen, kunnen voor zichzelf opkomen en weten zich prima te redden in groepsverband, kortom; ze zijn sociaal redzaam. Het kind is daarnaast autonoom en heeft inmiddels ook voldoende zelfvertrouwen opgebouwd om zich verder te ontwikkelen binnen het voortgezet onderwijs.

Het kind heeft goede communicatieve vaardigheden nodig. Het kind zal hiervoor als basis de Nederlandse taal goed moeten kunnen beheersen. Ze zijn in staat om met verschillende mensen uit de samenleving om te gaan en hebben respect voor andere mensen, ongeacht de cultuur of sociale klasse. Het kind moet zich verantwoordelijk voelen in de maatschappij en begrijpen dat het deel uitmaakt van een groter geheel. Tenslotte is het belangrijk dat het kind een uitgebreide algemene ontwikkeling in zijn rugtas heeft zitten. Het kind heeft hiermee een basis aan algemene kennis.

2. Wat zegt dit over de partners van het IKC?

Alle partners zitten binnen het IKC op één lijn. Denk hierbij aan het onderwijs, de kinderopvang, Centrum Jong, BSA, ouders e.d. Een goede communicatie is een voorwaarde om gezamenlijke activiteiten te organiseren en alles goed op elkaar af te stemmen. De lijnen moeten kort zijn en de verschillende partners binnen het IKC moeten open staan voor elkaars ideeën.

3. Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

Het pedagogisch klimaat biedt veiligheid, rust en regelmaat. Er is een positieve benadering richting de kinderen en er wordt écht naar de kinderen geluisterd. Er wordt naar de eigenheid van het kind gekeken en daar worden de activiteiten op aangepast. We bieden de kinderen zelfvertrouwen binnen het IKC. Het is belangrijk dat het pedagogisch klimaat binnen het IKC overal hetzelfde is, zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is.

4. Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

De professional is in de eerste plaats gepassioneerd en heeft liefde voor het vak. Hij of zij is geduldig en stelt het kind te allen tijde centraal. De professional reflecteert zijn of haar eigen werk regelmatig en weet zichzelf voortdurend te verbeteren en te ontwikkelen.

Binnen het IKC is samenwerken met andere professionals een belangrijke basis. Ieder zal respect moeten hebben voor elkaars kennis en kunnen. Dit creëert laagdrempeligheid en korte lijnen, dat weer ten goede komt aan de samenwerking.

5. Wat is nodig aan de inrichting van de leer- leefomgeving in het IKC?

Bij de inrichting van het IKC-gebouw wordt één lijn gevolgd. Er wordt aandacht besteed aan veiligheid, rust en regelmaat. Dit zorgt voor eenduidigheid en structuur voor de kinderen. Het is belangrijk dat er herkenbaarheid, orde en overzicht is, zodat kinderen weten welke materialen er voor handen zijn. Orde en overzicht zorgt ervoor dat kinderen uitgedaagd worden in het gebruik van ruimtes/materialen. De ruimtes en materialen moeten daarnaast ook zelf uitdagend zijn, aangepast op de leeftijden van de kinderen.

Iedere ruimte moet gebruikt kunnen worden voor verschillende doeleinden. Er is ruimte voor ontwikkeling op verschillende vakgebieden. Denk hierbij aan de 8 verschillende ontwikkelingsgebieden van Howard Gardner.

De leefomgeving moet toegankelijk, laagdrempelig en beschikbaar zijn.

7. Opbrengsten werksessie 31 maart 2016 met beleidsmedewerkers partners Onderwijsagenda en IKC

Aanwezig:

Gemeente: Jasper Varwijk, Carola Rothe, Erik Boogaard, Dorien Giesberts

GGD: Natasja Groothuismink

Agora: Jaap Visser, Mark van de Ree, Anneke Bax

Zaan Primair: Judith Kapitein, Martine Modderman

Babino: Mandy Beets

Kindzorg: Marit Huizinga, Cynthia van Dijck

TintelTuin: Mariëlle Devilee, Elisa Roele

Reactie op input bij vraag 1: Wat is het eindprofiel van kinderen die het IKC verlaten?

Kansen:

- Stichting Leerplan Ontwikkeling is bezig met de ontwikkeling van een nieuw model voor vaardigheden van de 21^e eeuw
- Aandacht voor competenties biedt brede basis richting VO
- Meer mogelijkheden om formeel en informeel leren te verweven – is een kans maar komt in het huidige stuk nog onvoldoende naar voren

Bedreigingen:

- Toekomst is onduidelijk, we weten nog niet waartoe we opleiden
- Eindprofiel moet blijven aansluiten bij maatschappelijke behoefte
- Te veel aandacht voor competenties ten opzichte van kennis en vaardigheden

Hiaten:

- Geen scheiding creëren tussen PO en VO – betere samenwerking creëren, doorgaande lijn
- Maatwerk: aandacht voor het individu:
 - Eindresultaat hangt af van kind
 - Wees realistisch. Er uithalen wat er inzit is niet altijd het beste voor het kind.
- Een kind moet zich een geliefd persoon voelen – voldoende aandacht

Reactie op input bij vraag 2: Wat typeert het pedagogisch klimaat in het IKC?

Kansen:

- Vroege signalering van behoeften en talenten. Daarmee is het mogelijk om problemen later te voorkomen
- Eén lijn, duidelijkheid voor kinderen creëren

Bedreigingen:

- Cultuurverschillen tussen organisaties en personen – moeten dezelfde taal spreken en hierover afspraken maken.
- Verschillende plannen en regels vanuit verschillende domeinen
- Onvoldoende ruimte voor kinderen om zelf keuzes te maken

Hiaten:

- Plan per IKC nodig in plaats van overkoepelend plan van kinderopvangorganisaties
- Er moet voldoende ruimte blijven om kind te kunnen zijn
- Er moet voldoende ruimte blijven voor eigen identiteitsvorming

Reactie op input bij vraag 3: Wat zegt dit over de partners van het IKC?

Kansen:

- Zie het kind zelf als partner
- Goede regie/leiding is belangrijk
- Kortere lijnen maken betere samenwerking mogelijk

Bedreigingen:

- Verschillende financiële stromen en regels bij de partners
- Concurrentie tussen IKC's kan kwaliteitsimpuls zijn maar ook belemmering om IKC's goed van de grond te krijgen
- Verschillende bedrijfsvoering en visie tussen partners kan samenwerking in de weg zitten
- Partners komen in elkaars vaarwater
- Risico dat IKC te veel naar binnen gericht is in plaats van onderdeel van de gemeenschap

Hiaten:

- Wie voert regie?
- Hoe wordt samenwerking met externe partners vorm gegeven?
- Hoe worden ouders betrokken?
- Kent iedereen elkaar en elkaars expertise voldoende?

Reactie op input bij vraag 4: Welke verzameling van competenties en vaardigheden kenmerkt de professional van het IKC?

Kansen:

- Verschillende professionals kunnen gezamenlijk geschoold worden
- Verschillende disciplines kunnen van elkaar leren
- Ouders en professionals kunnen gezamenlijk maatwerk bieden voor kinderen

Bedreigingen:

- Onduidelijk wie de regie gaat voeren
- Er is verschil in de cao's, regelgeving en scholingsbudgetten tussen verschillende professionals
- Huidige opleidingen tot docent en pedagogisch medewerker zijn nog traditioneel

Hiaten:

- Afwezigheid van mannelijke professionals
- Verschil in opleidingsniveau tussen pedagogisch medewerkers en leerkrachten
- Professionals nog niet volledig toegerust op de vraag in vaardigheden voor een IKC

Reactie op input bij vraag 5: Wat is er nodig aan de inrichting van de leer – en leefomgeving in het IKC?

Kansen:

- Meer aandacht voor buitenruimte en daarmee ook sportvoorzieningen
- Multifunctionele ruimtes: optimaal gebruik maken van het gebouw – vraagt om ruimte, er voor waken dat er niet te veel gestapeld wordt
- Evenredige verdeling van huisvesting voor alle partners
- Mogelijkheden voor wijkactiviteiten/activiteiten buiten schooltijd

Bedreigingen:

- Veiligheid en zelfstandigheid gaan niet altijd goed samen, belangrijk is om risico's goed in zicht te hebben
- Transitie van bestaande huisvesting naar nieuwe IKC's kost tijd, plm 15 jaar
- IKC-vorming biedt concurrentievoordeel ten opzichte van traditionele scholen
- In het huidige IHP is alleen onderwijs en opvang opgenomen
- Visie op IKC moet genoeg ruimte bieden om op locatieniveau te kunnen kiezen, ruimte voor eigen identiteit
- Ontwikkeling IKC vraagt om grote investeringen

Hiaten:

- Het is nodig om afspraken te maken over beheer en inrichting, wie voert daarbij regie
- Er moet een eigen vertrouwde ruimte blijven voor kinderen
(speciale kinderen vragen om andere inrichting en veiligheidseisen)